



YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA ANONİM ŞİRKETİN ORGAN YOKLUĞU SEBEBİYLE FESHİ DAVASINDA ŞİRKETE TESİS EDİLEN YÖNETİM KAYYIMLIĞINA İLİŞKİN YARGILAMANIN MEDENİ YARGI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Burak KEÇECİOĞLU

Araştırma Makalesi

Avukat, İzmir Barosu, burak.kececioğlu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6649- 251X.

ÖZET

Medeni yargı sınırları dahilindeki bir yargılamanın, çekişmeli yargı kapsamında mı yoksa çekişmesiz yargı kapsamında mı değerlendirileceği sorusunun cevabının, teorik önemi olduğu kadar pratik önemi de bulunmaktadır. Gerçekten de çalışmamıza esas teşkil eden dava olan anonim şirketin organ eksikliği sebebiyle feshi davası tesis edilen yönetim kayyımlığı yargılamasının, “re’sen harekete geçme ölçütü” uyarınca çekişmesiz yargıda olduğunun kabulü halinde kayyımlığı tesis edecek mahkemenin re’sen harekete geçme durumu söz konusu olmaktadır. Benzer bir durum, çekişmesiz yargıdaki hâkimin rol ve ödevlerinde de kendisini göstermektedir. Bu itibarla, yine çalışma konumuzu çekişmesiz yargı içerisinde kabul ettiğimiz takdirde, çekişmeli yargıdan farklı olarak, hâkimin takdir hakkı, re’sen araştırma ilkesinin uygulanmasının bir sonucu olarak daha geniş olacaktır.

Çalışmada öncelikle genel hatlarıyla anonim şirkette organ yokluğu ve organ yokluğu sebebiyle fesih davası ve ikinci bölümde de genel hatlarıyla anonim şirketteki yönetim kayyımlığı ve yönetim kayyımlığı tesisine ilişkin kararın hukuki niteliği incelenecektir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise fesih davasında mahkemeye tesis edilen yönetim kayyımlığına ilişkin yargılamanın medeni yargı içerisindeki konumu konusundaki Yargıtay uygulaması değerlendirilecektir. Buna göre bölümde sırasıyla konu hakkında istikrar kazanmış Yargıtay uygulaması ve istikrar kazanmış kararlarına aykırı şekilde verilmiş olan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 17.06.2019 tarihli kararı incelenecek ve son olarak da söz konusu kararlar, öncelikle çekişmesiz yargının çekişmeli yargıdan ayırt edilmesine ilişkin ölçütler kapsamında ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 382. maddesi kapsamında değerlendirilecektir.

ANAHTAR KELİMELER: Anonim Şirket, Yönetim Kurulu, Çekişmesiz Yargı, İhtiyati Tedbir

İntihal / Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış olup en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.



Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayrıTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-ND 4.0) olarak lisanslıdır.



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

EVALUATION OF THE PROCEDURE REGARDING THE LEGAL PROCEEDINGS OF ADMINISTRATIVE TRUSTEESHIP ESTABLISHED IN THE CASE OF DISSOLUTION OF THE JOINT STOCK COMPANY DUE TO LACK OF AN ORGAN IN

ACCORDANCE WITH THE DECISIONS OF THE COURT OF CASSATION WITHIN THE SCOPE OF CIVIL PROCEDURE

Burak KEÇECİOĞLU

Research Article

Attorney-at-Law, İzmir Bar Association, burak.kececioğlu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6649-251X.

ABSTRACT

The answer to the question of whether a trial within the scope of civil jurisdiction will be considered as contentious litigation or non-contentious litigation is of both theoretical and practical importance. In fact, in the lawsuit that forms the basis of our study, which is the case for the dissolution of the joint stock company due to the lack of organs and the appointment of a management trustee, if it is accepted that the trial is within the scope of non-contentious litigation based on the "ex officio action criterion," the situation of the court that will appoint the trustee will be the case of the court taking action ex officio. A similar situation is also evident in the role and duties of the judge in non-contentious litigation. Therefore, if we accept our study within the scope of non-contentious litigation, as opposed to contentious litigation, the judge's discretion will be wider as a result of the application of the principle of ex officio investigation.

The study will first examine, in general terms, the absence of an organ in a joint-stock company and the dismissal lawsuit due to the absence of an organ, and in the second part, the legal nature of the decision regarding the appointment of a trustee in a joint-stock company will be examined. In the third and final part of the study, the judicial position of the trial related to the trustee appointed by the court in the dismissal lawsuit will be evaluated in the context of civil justice. Accordingly, the established precedents of the Supreme Court and its decisions that contradict the established precedents, such as the decision of the 11th Civil Chamber of the Supreme Court dated June 17, 2019, will be examined, and finally, these decisions will be evaluated within the criteria of distinguishing between uncontested and contested cases and the scope of Article 382 of the Law on Civil Procedure No. 6100.

KEYWORDS: Joint Stock Company, Board of Management, Ex Parte Proceeding, Cautionary Judgment

GİRİŞ

Medeni yargı sınırları dahilindeki bir yargılamanın, çekişmeli yargı kapsamında mı yoksa çekişmesiz yargı kapsamında mı değerlendirileceği sorusunun cevabının, teorik önemi olduğu kadar pratik önemi de bulunmaktadır. Gerçekten de çalışmamıza esas teşkil eden dava olan anonim şirketin organ eksikliği sebebiyle feshi davası tesis edilen yönetim kayyımlığı yargılamasının, "re'sen harekete geçme ölçütü" uyarınca çekişmesiz yargıda olduğunun kabulü halinde kayyımlığı tesis edecek mahkemenin re'sen harekete geçmesi söz konusu olmaktadır. Benzer bir durum, çekişmesiz yargıdaki hâkimin rol ve ödevlerinde de kendisini göstermektedir. Bu itibarla, yine çalışma konumuzu çekişmesiz yargı içerisinde kabul ettiğimiz takdirde, çekişmeli yargıdan farklı olarak, hâkimin takdir hakkı, re'sen araştırma ilkesinin uygulanmasının bir sonucu olarak daha geniş olacaktır. Buna göre organ eksikliği sebebiyle fesih davası kapsamında

anonim şirkete tesis edilecek yönetim kayyımlığı yargılamasının, medeni yargının hangi alt alanında olduğu sorunun cevabının verilmesi söz konusu dava ve yönetim kayyımlığı yargılaması bakımından büyük önemi haizdir.

Gerek istikrar kazanmış Yargıtay uygulaması gerekse de doktrindeki bir grup yazar tarafından yıllardır 6100 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun¹ (TTK) 530. maddesi uyarınca açılan fesih davası kapsamında anonim şirkete tesis edilen yönetim kayyımlığına ilişkin yargılamanın, gerçek kişilere tesis edilen yönetim kayyımlığı ile aynı kefeye konulmak suretiyle “çekişmesiz yargı” kapsamında olduğuna ilişkin kararlar verilmiş ve görüşler bildirilmektedir. Bu noktada Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 17.6.2019 tarihinde konu hakkında verdiği kararda, aynı konuda önceki tarihlerde verdiği kararlarda değinmediği husus ve ölçütlere değinmek suretiyle istikrar kazanmış kararların aksi yönünde bir karar vermişse de söz konusu karar, “münferit” bir karar niteliğinde kalmış ve aynı daire 17.06.2019 tarihinden sonra verilen kararlarda da istikrar kazanmış görüş yönünde kararlar vermeye devam etmiştir. Bu noktada ifade etmek gerekir ki, fesih davası kapsamındaki yönetim kayyımlığı tesisinin medeni yargının hangi kolu içerisinde değerlendirileceği teorik önemi haiz olduğu gibi uygulama için de bir hayli önem arz etmektedir. Gerçekten de yönetim kayyımlığı tesisinin, çekişmesiz yargı içerisinde değerlendirilmesi gerektiği savunulduğunda başta mahkemenin re'sen harekete geçebilme yetkisi olmak üzere birçok usuli hüküm de çekişmesiz yargının haiz olduğu özelliklere değerlendirilecektir.

Çalışmamız üç bölümden meydana gelmekte olup ilk bölümde genel hatlarıyla anonim şirkette organ yokluğu ve organ yokluğu sebebiyle fesih davası ve ikinci bölümde de genel hatlarıyla anonim şirketteki yönetim kayyımlığı ve anonim şirketteki yönetim kayyımlığı tesisine ilişkin kararın hukuki niteliği incelenecektir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise fesih davasında

¹ RG.: 14.02.2011, S. 27846.

mahkemece tesis edilen yönetim kayyımlığına ilişkin yargılamanın medeni yargı içerisindeki konumu konusundaki Yargıtay uygulaması değerlendirilecektir. Söz konusu bölümde öncelikle istikrar kazanmış Yargıtay uygulaması ve sonrasında istikrar kazanmış kararlarına aykırı şekilde verilmiş olan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 17.06.2019 tarihli kararı incelenecektir. Yargıtay'ın konu hakkındaki kararlarının ifade edilmesi sonrasında ise söz konusu kararlar, öncelikle çekişmesiz yargının çekişmeli yargıdan ayırt edilmesine ilişkin ölçütler kapsamında sonrasında ise 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu²'nin (HMK) 382. maddesi kapsamında değerlendirilecektir.

I. GENEL HATLARIYLA ANONİM ŞİRKETTE ORGAN YOKLUĞU VE ORGAN YOKLUĞU SEBEBİYLE FESİH DAVASI

A. ORGAN YOKLUĞUNUN ANLAMI

1. Organın Mevcut Olmaması

Kendi fiilleriyle hak sahibi olma ve borç altına girebilme olarak tanımlanan fiil ehliyetinin (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu³ (TMK) m. 9) tüzel kişilerdeki görünümü, kanuna ve kuruluş belgelerine göre zorunlu olan organlardır (TMK m. 49). Tüzel kişiler, iradelerini gerekli organları aracılığıyla meydana getirirler ve açıklarlar (TMK m. 50/I). Organlar da yapacakları hukuki iş ve işlemler ile tüzel kişiyi borç altına sokarlar (TMK m. 50/II). Dolayısıyla gerekli organlardan yoksun bir tüzel kişinin, hukuken geçerli bir şekilde iradesini oluşturabilmesi ve oluşturduğu söz konusu iradeyi açıklayabilmesi, diğer bir ifade ile kendi fiilleriyle hak sahibi olup borç altına girebilmesi mümkün değildir⁴.

² RG.: 4.2.2011, S. 27836.

³ RG.: 8.12.2011, S. 24607.

⁴ Kemal Oğuzman ve diğerleri, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler) (10. Baskı, Filiz Kitabevi 2010) 237; Bilge Öztan, Tüzel Kişiler (Ders Notları) (Turhan Kitabevi 1994) 32-33; Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku C.II (Filiz Kitabevi 2019) 256; Teoman Akünel, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler (Filiz

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi her ne kadar tüzel kişiler açısından “organ” kavramı bu derece önemli olsa da kavramın ne TMK’da ne de TTK’da tanımlandığı görülmektedir. Doktrinde de organın, birden çok tanımı bulunmakla beraber⁵ organ, genel şekilde “*ilgili kanun hükümleri veya tüzel kişinin tüzüğü veya iç yönetmeliğiyle belirlenen ve hem üçüncü kişilerle olan dış ilişkilerde temsil etmesi için hem de tüzel kişinin iç yapısını organize etmesi için yetkilendirilen kişi veya kişi grupları*” şeklinde tanımlanabilir⁶.

Tüzel kişiliği haiz anonim şirketler, faaliyetlerini organları aracılığıyla yerine getirdikleri için (TMK m. 50), şirketin söz konusu organlardan çeşitli biçimlerde yoksun kalmasının da belirli hukuki sonuçlar doğuracağı açıktır. Buna göre bir anonim şirketin organsız kalması, öncelikli olarak söz konusu organları meydana getiren üyelerin, ilgili kanun hükümlerinde ya da esas sözleşmede bulunan nitelik ve şartları, çeşitli sebeplerle yitirmeleri, görev sürelerinin sona ermesi ve seçilmeleri muhtemel genel kurul kararının yoklukla veya butlanla batıl olduğunun tespiti ya da iptaline ilişkin davalar sırasında gündeme gelmektedir⁷.

Kitabevi 1988) 46 vd.; Poroy Reha ve diğerleri, Ortaklıklar Hukuku I (13. Baskı, Vedat Kitapçılık 2014) 326; Jale Akipek ve diğerleri, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku C.I (12. Baskı, Beta Basım Yayın 2015) 549; Musa Can, Anonim Şirketlerde Zorunlu Organ Eksikliğinin Sonucu Olarak Fesih Davası (TTK m. 530) (Oniki Levha Yayıncılık 2020) 11. Organ konusunda detaylı bilgi için bkz. Bilge Öztan, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organ Fiillerinden Doğan Sorumluluk (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 272 1970) 3 vd.; Ergun Özsunay, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler (5. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2443 1982) 61 vd.; İsmail Cem Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu (Oniki Levha Yayıncılık 2012) 6 vd.

⁵ Oğuzman ve diğerleri (n 4) 237-238; Öztan, Organ (n 4) 3 vd.; Poroy ve diğerleri (n 4) 326; Soykan (n 4) 8; Organ kavramı konusunda doktrindeki farklı tanımlar için bkz. Öztan, Organ (n 4) 3 vd.; Özsunay (n 4) 61 vd.; Akipek ve diğerleri (n 4) 549; Öztan, Tüzel Kişi (n 4) 32; Dural/Öğüz (n 4) 256; Akünal (n 4) 46; Mustafa Alper Gümüş, Türk Medeni Hukukunda Kayımlık (Vedat Kitapçılık 2006) 108; Soykan (n 4) 8; Ferah Türkoğlu, ‘Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu Ve Ortaklığa Kayım Atanması’, (2010) (2) Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 127, 128.

⁶ Akipek ve diğerleri (n 4) 549; Soykan (n 4) 8.

⁷ Oruç Hami Şener, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı (Seçkin Yayıncılık 2012) 352; Gümüş (n 5) 112; Soykan (n 4) 64; Can (n 4) 45-63; Türkoğlu (n

Gerçekten de söz konusu durumlarda organın mevcudiyetini kaybettiği ve genel kurulun yeni bir seçim yapması ihtiyacı bulunmaktadır. Ancak kanun koyucu, yönetim kurulunda boşalan üyeliklerin belirli durumlarda geçici olarak doldurulabileceğini kabul etmekle beraber, söz konusu organlarda üyelerden bir veya birkaçının görevinin sona ermesi durumunda TTK m. 363 işleterek, ilk genel kurulun toplanmasına kadar anonim şirketin organsız kalmasının önüne geçilmesine imkân sağlamıştır⁸. Zira üyelik boşalmasına rağmen söz konusu imkanlar kullanılmazsa, ilgili organın organ niteliğinin kaybı süreklilik kazanacak olup TTK m. 530 gereği anonim şirketin feshi gündeme gelecektir⁹.

2. Organın Şeklen Mevcut Olmakla Birlikte Faaliyette Bulunmaması

Yukarıda anonim şirketin organının bulunmamasına “fiilen organın yok olması” üzerinden değinilmiştir. Bu noktada şu sorunun da cevabının verilmesinde yarar vardır, anonim şirketin organının, şekli anlamda var olmasına rağmen farklı sebeplerle faaliyette bulunmaması durumlarında da anonim şirketin organının bulunmamasından söz edilebilir mi¹⁰?

Gerçekten de anonim şirketin organı usulüne uygun şekilde kurulmuş ve şeklen

5) 131; Ayşe Gülin Güralp, ‘Anonim Şirkette Kayyım’, (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2005) 51; Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Yadiğer İzmirli, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları (Nobel Yayın Dağıtım 2001) 55 vd.; Yönetim kurulunun yokluğuna ilişkin örnekler için bkz. Ersin Çamoğlu, ‘Anonim Ortaklığa Yönetim Kayyımı Atanması’, (2017) 91 (5) İstanbul Barosu Dergisi 15, 22.

⁸ Türkoğlu (n 5) 132; Soykan (n 4) 64.

⁹ Şener, Ortaklıklar (n 7) 593; Soykan (n 4) 64.

¹⁰ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Ali Dural, ‘Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi ve Hukuki Sonuçları’ (Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2005) 140 vd.; Ali Murat Sevi, ‘Anonim Ortaklık Organlarında Kilitlenme Hali ve Hukuki Çözüm Yolları’, iç Havva Karagöz ve diğerleri (edr), Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Oniki Levha Yayıncılık 2021) 323 vd.; Umut Metin, Şirketlerde Yönetim Kurulu Krizleri ve Çözüm Yolları (Seçkin Yayıncılık 2022) 220 vd.; Soykan (n 4) 165 vd.

var olmakla birlikte çeşitli nedenlerle faaliyette bulunmuyor olabilir. Buna göre anonim şirket organlarının, üyelerinin veya pay sahiplerinin kendi aralarındaki menfaat çatışmaları ya da fikir ayrılıkları sebebiyle farklı yönde oy kullanmaları veya toplantıya katılmamaları gibi sebepler neticesinde organın geçerli toplantı ve karar yeter sayıları uyarınca hiçbir konuda yahut anonim şirket faaliyetleri ve işleyişi için büyük önem arz eden konularda sürekli şekilde karar alamayacak duruma gelmesi, doktrinde “kilitleme” (*deadlock*) şeklinde adlandırılmaktadır¹¹. Ancak bu noktada önemle ifade etmek gerekir ki organın şeklen mevcut olmasına rağmen çalışmamasının bir “organ yokluğu olup olmadığı”na ilişkin doktrinde iki farklı görüş bulunmaktadır. Bunlar, organ yokluğunun, organın sadece fiilen mevcut olmadığı durumlarda gündeme gelebileceğini savunan görüş ve organ yokluğunu geniş yorumlayan görüştür¹².

Organ yokluğunun, organın sadece fiilen mevcut olmadığı durumlarda gündeme gelebileceğini savunan görüşü savunan doktrindeki bir grup yazar, organsızlığın ancak organın gerçek anlamda var olmaması durumunda söz konusu olacağını, organı meydana getiren kişilerin sayılarındaki azalmaların, menfaat çatışmalarının ve tüzel kişinin tasfiyeye girmesinin ya da organ seçiminin zor ve uğraştırıcı olmasının organsızlık şeklinde nitelendirilemeyeceğini ifade etmektedir¹³. Organ yokluğunu geniş yorumlayan yazarlar, konuya daha çok TTK

¹¹ Sevi (n 10) 327; Soykan (n 4) 165.

¹² Çamoğlu (n 7) 24; Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Dural (n 10) 140; Soykan (n 4) 166 vd.

¹³ Öztan, Organ (n 4) 26; İmregün ise konuya ilişkin doğrudan bir görüş beyan etmemekle beraber, TTK m.530’a ilişkin organ yokluğunu örneklerken sadece organın gerçek anlamda yokluğuna ilişkin olasılıklara değinmektedir (Oğuz İmregün, Anonim Ortaklıklar (Kutulmuş Matbaası 1968) 479-480); Dolayısıyla yazarın da organ yokluğunu dar anlamda yorumladığı sonucu çıkmaktadır. Benzer şekilde Türkoğlu’nun da şeklen mevcut olan bir yönetim kurulu açısından konuyu ele almaması ve bu varsayımın bir organ yokluğu olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğini ayrıca incelememesi sebebiyle organ yokluğunu dar olarak yorumladığı sonucu çıkmaktadır (Türkoğlu (n 5) 127; Aynı yönde Mustafa Dural ve diğerleri, Türk Özel Hukuku: Aile Hukuku C.III (Filiz Kitabevi 2019) 468).

m. 530 özelinden yaklaşmış ve hükümdeki “*ortaklığın zorunlu organlarının bulunmaması*” ifadesinin “*bu organların oluşturulmaması ve faaliyet göstermemesi*” anlamına geldiğini ifade etmişlerdir¹⁴. Kanımızca da anonim şirketlerde organ yokluğunun geniş yorumlanması gerekmekte ve “*şirketin organlarının var olmasına karşılık herhangi bir nedenle çalışamaması*” hali de organ yokluğu kavramı içerisinde değerlendirilmelidir. Zira doktrindeki organ yokluğunu geniş şekilde yorumlayan yazarların da değindiği gibi bir organın şeklen mevcut olmasına karşın faaliyet göstermemesi ile söz konusu organın gerçek anlamda var olmaması arasında bir fark bulunmamaktadır.

Anonim şirkette kilitlenmenin söz konusu olabilmesinin ön şartı, kurul organın birden fazla üyeden meydana gelmesidir. Esasen kavram olarak kurul organ, birden fazla üyesi bulunan tüzel kişi organını ifade etse de, tek kişilik anonim şirket (TTK m. 338) veya tek üyeli yönetim kurulu (TTK m. 359) mümkündür. Tek kişilik anonim şirket genel kurulunda yapılacak bir oylamaya nazaran tek pay sahibinin iradesi doğrultusunda karar alındığından, kilitlenme durumunun meydana gelmesi kural olarak mümkün olmayacaktır. Öte yandan tek kişilik anonim şirketin pay sahibi konumunda bulunan anonim şirketin kendisi birden fazla pay sahibine aitse-, hakim pay sahibi konumunda meydana gelebilecek bir

¹⁴ Halil Arslanlı, Anonim Şirketler Anonim Şirketin Hesapları-Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi C. IV-V, (Fakülteler Matbaası, İstanbul 1961) 188-189; Moroğlu da 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 435 (TTK m. 530)’deki ‘*şirketin kanunen lüzumlu organlarından biri mevcut olmaz, yahut umumi heyet toplanamazsa*’ ifadesiyle, genel kurulun uzun süredir toplanamamasının veya karar alınamamasının, ‘*yönetim kurulu üyelerinin seçilememelerinin veya seçilmiş olsalar bile toplanıp çalışamamalarının*’ kast edildiğini ifade etmektedir (Erdoğan Moroğlu, ‘Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih’, Makaleler (Oniki Levha Yayıncılık 2010) 96; Benzer şekilde doktrinde bir grup yazar, özellikle yönetim kurulunun sürekli şekilde kilitlenmesi ve işlevsiz hale gelmesi durumunda kurulun, kanunda ve esas sözleşmede belirtilen görevleri ifa edemeyeceklerinin açık olduğunu ifade etmektedir (Söz konusu yazarlar için bkz. Gümüş (n 5) 109; Dural (n 10) 141,143; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuku (Dora Basım Yayın 2013) 570; Soner Altaş, ‘Anonim Şirkete TTK ve TMK Uyarınca Kayyım Atanması’ (2016) 11 (117) Terazi Hukuk Dergisi 52, 54; Sevi (n 10) 335 vd.; Can (n 4) 67.

kilitlenmenin, tek kişilik anonim şirket bakımından da etki doğuracağı unutulmamalıdır¹⁵.

Kilitlenmenin ilk unsuru, görüş ayrılığı ya da menfaat çatışması gibi sebeplerle aralarında ortaya çıkan bir anlaşmazlığa dayalı olarak, genel kurulda veya çıkarlarını temsil eden üyeler aracılığıyla yönetim kurulunda karar alınmasını önlemeye yönelik bir iradenin pay sahiplerinde varlığıdır¹⁶. Söz konusu unsur, ortak kontrole sahip pay sahiplerinden birisinin vefatı sonucunda mirasçıları arasındaki anlaşmazlıklar sebebiyle genel kurulun toplanamaması gibi farklı nedenlerle yaşanabilecek sürekli karar alamama durumudur¹⁷.

Kilitlenmenin ikinci unsuru, organda sürekli olarak karar alamama durumudur. Söz konusu durum çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Örneğin gündemde var olan bir önerinin kanun veya esas sözleşme ile öngörülmüş olan oy çoğunluğunu sağlayamaması veya olumlu ile olumsuz oyların birbirine eşit çıkması sonucunda o konuda genel kurul tarafından olumsuz şekilde karar verilmiş olur. Yönetim kurulunda da bir karar ancak üyelerin en az kanunda veya esas sözleşmede belirlenen karar yeter sayısını karşılayacak miktardaki olumlu oyları ile alınabilir. Yönetim kurulunda oylar eşit çıktığında ise, genel kuruldaki farklı olarak, konu ikinci toplantıya bırakılacaktır. İkinci toplantıda da eşitlik devam ederse söz konusu öneri reddedilmiş sayılacaktır (TTK m. 390/V). Karar alınamama durumuna benzer bir durum da toplantı yeter sayılarının sağlanamamasıdır. Anonim şirketin genel kurul veya yönetim kurulunun toplantı yapabilmesi için gerekli yeter sayılar TTK'da öngörülmekle birlikte, esas sözleşmede de artırılmış yeter sayılar düzenlenebilir. Bu itibarla toplantı yeter sayısının sağlanması için katılımı zorunlu olan kişi veya kişilerin, toplantıya katılmayarak

¹⁵ Sevi (n 10) 329; Soykan (n 4) 165-166.

¹⁶ Dural (n 10) 39; Sevi (n 10) 329.

¹⁷ Sevi (n 10) 329.

karar almaya engel olabilmesi mümkündür¹⁸. Buna ek olarak, karar alamama durumu, kurul organının yetkililer tarafından toplantıya çağrılmaması sebebiyle toplanamaması sonucunda da meydana gelebilir¹⁹. İşte bu ve benzeri durumlarda anonim şirket, tabiri caiz ise “kilitlenecek” ve faaliyetine devam edemez hale gelecektir. Buna göre organın karar mekanizmasının, bazı konulara münhasır olarak kısmen işlemediği durumlar, kısmi kilitlenme; organın karar alma fonksiyonunu tamamen yerine getiremediği, kurulun hiçbir konuda karar alamadığı durumlarda da tam kilitlenme söz konusu olmaktadır²⁰.

B. FESİH DAVASI

Anonim şirketlerde kanunen zorunlu organlarından birinin mevcut olmamasına veya genel kurulun toplanamamasına bağlanan en önemli sonuçlardan birisi de şirketin, TTK m. 530 uyarınca feshine karar verilmesidir. Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının²¹ istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse,

¹⁸ Sevi (n 10) 330.

¹⁹ Dural (n 10) 66 vd.

²⁰ Dural (n 10) 64-66; Can (n 4) 68.

²¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanunun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG.: 30.06.2012, S. 28339) ile değişikliğe uğramadan önceki ilk halinde şirketin feshi davası açma yetkisi, ‘Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na verilmişse de Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (RG.: 08.06. 2011, S. 27958) ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı mülga hale gelmiş ve yerini Gümrük ve Ticaret Bakanlığı almıştır. Ancak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı da Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1) (RG.: 10.07.2018 10, S. 30474) ile mülga hale gelmiş ve nihayetinde yerini ‘Ticaret Bakanlığı’ almıştır. Dolayısıyla bugün anonim şirkette kayımlık tesisinin temelini oluşturan TTK m. 210/III, m. 353, m. 530 ve 531 hükümlerindeki fesih davası açma yetkisi Ticaret Bakanlığı’nda olup çalışmamız kapsamında da ilgili bölümlerde ‘Ticaret Bakanlığı’ şeklinde ifade edilecektir.

mahkeme şirketin feshine karar verir (TTK m. 530/I). Hükümden de görüleceği üzere kanun koyucu, maddenin uygulanmasını iki seçimlik şekildeki olguya bağlamıştır. Buna göre anonim şirkette ya uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından birisinin olmaması ya da genel kurulun toplanamaması, TTK m. 530'un uygulanabilirliğini mümkün kılmaktadır. Organsızlık halinin varlığı için, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndan²² farklı olarak TTK ile “uzun süre” kriteri getirilerek²³, hükmün gerekçesinde organ eksikliği durumunun devamlılık arz etmesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak devamlılıktan nasıl bir süre anlaşılması gerektiği hususunda TTK'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Hükmün gerekçesinde ise, “*kötüye kullanmaların önüne geçmek ve somut olayın şartlarına göre değerlendirebilme imkanının tanınması amacıyla takdir yetkisinin hakime bırakıldığı*” ifade edilmektedir.

Anonim şirketinin denetiminin, Türk Ticaret Kanunu ile birlikte “organ” vasfından çıkarılması uyarınca TTK m. 530'da “*uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse*” ifadesinden sadece yönetim kurulu anlaşılmaktadır²⁴.

²² RG.: 09.07.1956, S. 9353; Çalışmanın devamında ‘ETTK’ şeklinde anılacaktır.

²³ Kendigelen, maddeye eklenen ‘uzun süreden beri’ ibaresinin uygulamada geniş yorumlanması gerektiğini, organ yokluğu sebebiyle açılan davaların sadece bu nedenle reddedilmesi ihtimalinin oldukça yüksek olduğunu, aslında mahkemenin ortaklığın feshine karar vermeden önce durumun uygun hale getirilmesi için muhakkak süre vereceğine göre artık organ yokluğunun veya genel kurulun toplanamamasının ne kadar süre devam ettiğinin pratik olarak bir anlam ve öneminin de bulunmadığını ve hükme yapılan bu eklemenin isabetli olmadığını belirtmektedir (Abuzer Kendigelen, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler (3. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık 2016) 432-433).

²⁴ Dural ve diğerleri (n 13) 468; Bilgili ve Demirkapı (n 14) 570; Tamer Bozkurt, ‘Yönetimsel Yetersizlikler Nedeni İle Anonim Şirketlere TMK m. 427/4 Gereğince Yönetim Kayyımı Atanması Sorunsalı’, iç Havva Karagöz ve diğerleri (edr), Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Oniki Levha Yayıncılık 2021) 309; Soykan (n 4) 266; Kendigelen, hükümdeki ‘*şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa*’ ifadesi karşısında, genel kurulun özel olarak zikredildiğini, ancak TTK sistematığına göre genel kurul dışında sadece yönetim kurulunun kanuni organ olduğunu

TTK m. 530'un yönetim organının bulunmaması yanında ikinci alternatif uygulama alanı da genel kurulun toplanamamasıdır. Buna göre hükümde geçen genel kurulun toplanamamasından anlaşılması gereken, kurulun toplanıp karar alamaması ve böylece kendisine kanun ve esas sözleşmeyle verilmiş görevleri yerine getirememesidir²⁵. Örneğin, genel kurul toplanmasına rağmen, toplantıda karar nisabının oluşmaması ya da muhalif oylar nedeniyle karar alamaması, kural olarak gerçek anlamda organ eksikliğine sebep olmamakla birlikte, bu durum, şirket işlerinde kilitlenmeye yol açacak seviyede devamlılık arz ederse, "organ eksikliği" sonucu ortaya çıkabilir²⁶. Dolayısıyla organ eksikliğinin mevcut olup olmadığının, her somut olay kapsamında ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekliliği ortadadır²⁷.

Yukarıda da ifade edildiği üzere anonim şirketin yönetim kurulu şeklen mevcut olmayabilir veya şeklen mevcut olmakla birlikte yönetim kurulu işlevsiz veya faaliyetleri kilitlenmiş olabilir. Buna göre yönetim kurulunun uzun süreden beri toplanamaması²⁸, yönetim kurulunun görev süresinin dolması, tüm yönetim kurulunun istifa etmiş olması²⁹ ya da görevden alınmasına rağmen genel kurulca

belirterek hükmü eleştirmektedir (Kendigelen (n 23) 433).

²⁵ Bilgili ve Demirkapı (n 14) 570.

²⁶ Aynı yönde, Soykan (n 4) 266; *Altaş*'a göre, kilitlenmenin organsızlık seviyesine ulaşabilmesi için bu durumun uzun bir süre devam etmesi ve şirketin çalışamaz duruma gelmesi gerekmektedir (Altaş (n 14) 54). *Soykan* ise, yakın zamanda yapılacak genel kurul toplantı gündeminde yönetim kurulu üyelerinin değiştirilmesi varsa ya da çalışmayan yönetim kurulu üyeleri tarafından bu gündemle genel kurulun toplanması konusunda davet girişimlerinde bulunulmuşsa, mahkemece şirkete kayyım atanmaması gerektiğini belirtmektedir (Soykan (n 4) 268).

²⁷ Konu hakkında örnek Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 11 HD, E 2014/1761 K 2014/16924, 05.11.2014 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023).

²⁸ Konu hakkında örnek Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay HGK, E 2017/11-160 K 2017/1370, 15.11.2017 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023).

²⁹ Bu noktada önemle ifade etmek gerekir ki yönetim kurulu üyelerinden birinin vefatı, iflası, ehliyetinin kısıtlanması ya da esas sözleşme ile öngörülen diğer bir sebebin gerçekleşmesi ile yönetim kurulu üyeliğinin sona ermesi halinde, TTK m. 363/I gereği, yönetim kurulunun kanuni şartları haiz birini geçici üye olarak seçmesi mümkün olduğundan, salt yönetim kurulu üyelerinden birinin bu sıfatını kaybetmesi, şirkete

yeni yönetim kuruluna ilişkin seçim yapılamaması³⁰ veya genel kurulca seçim yapılmasına karşın genel kurul kararının yokluğunun veya butlanının tespitinin veya iptalinin istenmesi durumlarında da ³¹ TTK m. 530 gündeme gelecektir. Benzer şekilde yönetim kurulunun toplantıya davet edilmemesi nedeniyle toplanamadığı veya toplantı yeter sayılarının oluşmadığı gibi durumlarda da yine TTK m. 530 uyarınca fesih davası gündeme gelecektir.

II. GENEL HATLARIYLA ANONİM ŞİRKETTEKİ YÖNETİM KAYYIMLIĞI VE KAYYIMLIK TESİSİNE İLİŞKİN KARARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. ANONİM ŞİRKETTEKİ YÖNETİM KAYYIMLIĞI

Türk Ticaret Kanunu'nun 530. maddesi uyarınca organ yokluğu iddiasına muhatap olmuş bir anonim şirketin feshine karar verilebilmesi için, öncelikle

kayyım atanmasına neden olmaz. Dolayısıyla kalan üyelerin gerek genel kurulu toplantıya çağırarak gerekse de TTK m. 363/I'de öngörülen geçici üye seçimi ile bu boşluğun doldurulması imkânı bulunduğundan, TMK m. 427'de öngörülen 'yönetimin başka yoldan sağlanamaması' şartının gerçekleşmemesi nedeniyle, şirkete kayyım atanması talep edilemez. Aynı yönde bkz. Şükrü Yıldız, 'Sermaye Şirketlerine Yönetim Kayyımı Atanmasını Gerektiren Haller', (2017) 2 (32) İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 95, 104; Aynı yönde örnek Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 11 HD, E 1985/4821 K 1985/5036, 3.10.1985 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023). Ancak yönetim kurulunun geçici üye atamak için veya genel kurulu toplantıya çağırarak için gerekli toplantı ve karar yeter sayısını sağlayamaması durumunda, 'yönetimin başka yoldan sağlanamaması' şartı da gerçekleştiğinden şirkete, organ boşluğu sebebiyle yönetim kayyımı atanması gündeme gelebilir (Türkoğlu (n 5) 133, 142, 143). Türkoğlu, ETTK döneminde yazdığı makalesinde, yönetim kurulunun toplantı ve karar yeter sayısını sağlayamadığı durumlarda, eğer genel kurul kararı ile yönetim kurulu için yedek üye seçimi yapılmışsa, bu durumda da anonim şirkete kayyım atanmasına gerek olmadığı görüşündedir (Türkoğlu (n 5) 141-142).

³⁰ Konu hakkında örnek Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 11 HD, E 2018/5372 K 2019/6823, 05.11.2019 (Sevi (n 10) 337 dn. 39); Yargıtay 12 HD, E 1994/1274 K 1994/421, 27.01.1994 (Gönen Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler (Seçkin Yayınevi 2004) 1790.

³¹ Türkoğlu (n 5) 143; Aynı yönde örnek Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 11 HD, E 2014/15320 K 2015/2749, 27.02.2015 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023).

anonim şirkete, durumun kanuna uygun hale getirilmesi için mahkemece bir süre verilmesi şarttır ve bu süre tanınmadan anonim şirketin feshi yoluna gidilemez. Kanun koyucu, TTK m. 530'un lafzında "süre" ifadesini düzenlemekle birlikte mahkemece "verilecek sürenin ne kadar olacağı" konusunda bir ifadesi düzenlememiş olup uygun süreyi, mahkemenin takdirine bırakmıştır³². Uygulamaya bakıldığında uygulamada mahkemelerce farklı süreler verilmekle beraber genellikle altı aylık bir süre verildiği görülmektedir³³. Bu noktada şu sorunun cevabının verilmesi yerinde olacaktır. Mahkemenin, şirketin durumunun kanuna uygun hale getirilmesine ilişkin anonim şirkete 6 aylık bir süre tanıdığı durumda, söz konusu süre boyunca anonim şirketin yönetimi ve temsili nasıl sağlanacaktır?

İşte bu noktada mahkemenin tesis edeceği yönetim kayımlığı gündeme gelecektir. Esasen TTK m. 530 kapsamında yönetim kayımlığının gündeme gelişi, aşağıda detaylıca inceleneceği üzere, hem "*Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir*" şeklinde düzenlenen TTK m. 530/II hükmünden hem de hükmün gerekçesinden³⁴ görülmektedir.

³² İzmirli (n 7) 136; Kendigelen (n 23) 433; Bilgili ve Demirkapı (n 14) 571; Murat Alışkan, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları (Legal Yayıncılık, 2007) 252; Soykan (n 4) 302; Muhammed Sulu, Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı (Oniki Levha Yayıncılık 2019) 223.

³³ Konu hakkında örnek Yargıtay kararı için bkz. 11 HD, E 1981/5518 K 1981/5527, 21.12.1981 (Can (n 4) 102 dn. 128); 11 HD, E 986/2643 K 1986/3230, 27.5.1986 (Can (n 4) 102 dn. 128); TTK m. 530'a göre şirketin durumunu kanuna uygun hale getirmesi için verilen bir aylık sürenin 'uygun süre' olarak kabul edilmediğine yönelik örnek Yargıtay kararı için bkz. 11. HD., E. 1986/2643, K. 1986/3230, T. 27.05.1986 (Alışkan (n 32) 252 dn. 523). Öte yandan yukarıda da ifade edildiği gibi 'uygun süre' bakımından Yargıtay uygulaması altı ay olmakla beraber mahkeme tarafından üç aylık sürenin verildiği ve Yargıtay'ın da bu süreyi tartışmadığı, dolayısıyla somut olaya göre yetersiz bulmadığına ilişkin örnek karar için bkz. 11. HD., E. 2003/11168, K. 2003/3352, T. 07.04.2003 (Alışkan (n 24) 253 dn. 526).

³⁴ Bkz. TTK m. 530 hükmünün gerekçesi.

Kayyım (*Beistand, pfleger*), Arapça kökenli bir sözcük olup³⁵ sözlük anlamıyla, “*belli bir malın yönetilmesi ya da belli bir işin yapılması için görevlendirilen kimse*”dir³⁶. “Kayyımlık” kavramı ise hem TMK’da düzenlenen bir kurumun adı hem de yönetilen bir güç ve sıfattır³⁷. Söz konusu durum, kayyımlık kurumunun düzenlendiği TMK’daki konumundan da görülmektedir. Buna göre “kayyımlık” kurumunun, Türk Medeni Kanunu’nun Aile Hukuku Kitabının “Vesayet”e ayrılan üçüncü kısmının beşinci ayrımı, “Kayyımlık ve Yasal Danışmanlık” başlığı altında yasal danışmanlık ile birlikte düzenlendiği görülmektedir³⁸.

³⁵ ‘Kayyım’, Arapçadaki ‘kıyam’ kelimesinden türemiş olup ‘icra etmek’, ‘yürütmek’, ‘işini görmek’, ‘kaim olmak’ ve ‘yerine geçmek’ gibi anlamları vardır (‘Kayyım’ <<https://islamansiklopedisi.org.tr/kayyim>> Son Erişim Tarihi: 09.04.2023).

³⁶ ‘Kayyım’ <<https://sozluk.gov.tr/>> Son Erişim Tarihi: 09.04.2023; ‘Kayyım’ kavramı hukuk sözlüğünde ise benzer olarak ‘*kayyım yasada belli durumlarda, gerçek hak sahibinin ehliyetsizliği, haklarını kullanamaması ve benzeri sebeplerin varlığı halinde, onun yerine (kanuni temsilci olarak) bir malı yönetmek veya bir işi görmek üzere atanan kimsedir*’ şeklinde tanımlanmaktadır (Ejder Yılmaz, Hukuk Sözlüğü (Yetkin Yayınları 1996) 456; Doktrindeki farklı kayyım tanımları için bkz. August Egger, Aile Hukuku Üçüncü Kısım Vesayet, Volf Çernis (çev) (Yeni Cezaevi Matbaası 1952) 642; Cahit Oğuzoğlu, Medeni Hukuk, C.II (5. Baskı, Yeni Desen Matbaası 1963) 359; Feyzi Necmettin Feyzioğlu, Aile hukuku (Filiz Kitabevi 1986) 627; Bülent Köprülü ve Selim Kaneti, Aile Hukuku, (İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3388 1986) 339; Ahmet Kılıçoğlu, Aile Hukuku (2. Baskı, Turhan Kitabevi, 2016) 729; Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, C.II (19. Baskı, Beta Basım Yayın 2016) 497; Çamoğlu, (n 7) 16; Dural ve diğerleri (n 13) 425; Gümüş (n 5) 1 vd.; Güralp (n 7) 1 vd.

³⁷ Oğuzoğlu (n 36) 359; Köprülü ve Kaneti (n 36) 339; İzmirli (n 7) 129; Kayyımlık kurumu konusunda detaylı bilgi için bkz. Gümüş (n 5) 1 vd.

³⁸ Akıntürk ve Ateş (n 36) 497; Dural ve diğerleri (n 13) 427; Türk Medeni Kanunu’nun vesayete ilişkin hükümlerine baktığımızda doktrinde, ‘kayyımlık’ kavramının, kendi içerisinde ‘dar’ ve ‘geniş’ olmak üzere iki farklı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Dar anlamda kayyımlık da kendi içerisinde, temsil kayyımlığı (TMK m. 426), yönetim kayyımlığı (TMK m. 427) ve istek üzerine kayyımlık (TMK m. 428) türlerini barındırmaktadır. Geniş anlamda kayyımlığın ise dar anlamda kayyımlık kümesi içerisindeki kayyımlık türlerinin yanı sıra kendine özgü bir kurum olan yasal danışmanlığı (yönetim veya temsil danışmanlığını) da kapsadığı görülmektedir. Türk Medeni Kanunu’nda Aile Hukuku Kitabının üçüncü kısmı dışındaki kayyımlık kurumuna ilişkin diğer hükümlere baktığımızda münhasıran ‘dar anlamda kayyımlığı’ düzenlediği görülmektedir (Oğuzoğlu (n 36) 359-360; Kılıçoğlu (n 36) 729; Gümüş (n 5) 1-3). Mülga Medeni Kanun ve Medeni Kanun’un mehzazı olan İsviçre Medeni Kanunu’ndaki (İMK) kayyımlık kurumu konusunda detaylı bilgi için bkz. Egger (n 36) 642 vd.

Türk Medeni Kanunu’nda düzenlenen kayyımlık türlerinden biri olan yönetim kayyımlığı, Türk Medeni Kanunu’nun 427. maddesinde düzenlenmiştir. Hüküm, temsil kayyımlığını düzenleyen 426. maddeden farklı olarak yönetim kayyımlığını, bir malvarlığının yönetim ihtiyacı duyduğu her durum ve konuda yönetim kayyımlığı tesisini olanaklı kılan bir “genel hüküm” şeklinde düzenlemiştir³⁹.

Türk Medeni Kanunu’nun 427. maddesine göre,

“Vesayet makamı, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır ve özellikle aşağıdaki hâllerde bir yönetim kayyımı atar:

- 1. Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yer de bilinemezse,*
- 2. Vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmamakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa,*
- 3. Bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılarsa,*
- 4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa,*
- 5. Bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için halktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa”.*

Türk Medeni Kanunu’nun 427. maddesine bakıldığında kanun koyucunun, başta kayyımlık tesisi olmak üzere, vesayet makamının gerekli önlemlere başvurabilmesi için “bir malvarlığının yönetiminin kimseye ait olmaması” olgusunu aradığı görülmektedir⁴⁰. Bu noktada TMK m. 427’nin lafzına göre

³⁹ Feyzioğlu, 627; Köprülü ve Kaneti (n 36) 339; Kılıçoğlu (n 36) 731; Dural ve diğerleri (n 13) 428; Gümüş (n 5) 61; Güralp (n 7) 9-10.

⁴⁰ TMK m. 427 hükmünün oluşturulması aşamasında kanun koyucunun, mülga Medeni

kayım tayini için bir malvarlığının yönetiminin mutlaka bir kişiye ait olup olmadığı konusunda doktrinde tartışmalar bulunmakla birlikte⁴¹ TMK m. 427'deki “*bir malvarlığının yönetiminin kimseye ait olmaması*” olgusunun, kendisini de kapsayan daha geniş bir ifadeyle “*bir malvarlığının gerekli yönetimden yoksunluğu*” olarak okunması kanımızca uygun olacaktır⁴². Dolayısıyla “gerekli yönetim yoksunluğu”, bir malvarlığının yönetiminin fiilen bulunmaması yanında yönetim altındaki bir malvarlığının kötü veya yetersiz yönetilmesi halini de kapsamaktadır⁴³. Bir diğer ifade ile TMK m. 427 uyarınca yönetim kayımlığı kurumunun uygulanması için ya bir malvarlığının “bilinen ve mevcut” yöneticisi tarafından özenli olarak malvarlığının yönetimini önleyen bir engel mevcut olmalıdır ya da bir malvarlığı, yetkili bir yöneticisinin yönetimi altında bulunmamalıdır (diğer ifadeyle yetersiz bulunmalıdır)⁴⁴. Gerekli yönetim ihtiyacı, malvarlığının korunmasına yönelik ve sonuçta malvarlığı üzerindeki hak sahibi lehine olabileceği gibi, gerekli olan ve fakat hiç yapılmayan ya da gerekli dikkat ve özeni göstermeksizin yapılan yönetime ilişkin tasarruflar

Kanun'un 337. maddesindeki ‘*idareci kimseye ait olmayan mallar*’ ifadesini aynı şekilde TMK m. 427'nin lafzına almayı tercih ettiği açıktır. Oysa ki İsviçre Medeni Kanunu'nun 393. maddesi ‘*bir malvarlığının gerekli olan yönetimden yoksunluğu*’ şartını aramakta olup söz konusu şart, *Gümüş*'ün de haklı olarak savunduğu gibi doğru bir tercihtir (*Gümüş* (n 5) 63).

⁴¹ Doktrindeki tartışmalar için bkz. Kılıçoğlu (n 36) 731; *Gümüş* (n 5) 63; Zira TMK m. 427'nin lafzına bağlı kalınacak olursa, kayım tayini için bir malvarlığının yönetiminin mutlaka bir kişiye ait olmaması gerekecektir. Bu durumda bir malvarlığının yönetiminin belirli bir kişiye ait olup da söz konusu kişinin yönetime ilişkin bir yetersizlik taşıdığı durumlarda, kayımlık tesisi mümkün olmayacaktır. Oysaki malvarlığına ilişkin yönetim ihtiyacı, uygulamada olmayan yönetimler kadar, yetersiz yönetimlere dayalı olarak da çok sık şekilde karşımıza çıkmaktadır. Buna ek olarak, TMK m. 427'de kayımlık tesisini gerektiren hallere ilişkin ‘uygulama örneği olarak’ sayılan beş bent incelendiğinde, özellikle 2., 3. ve 5. bentlerde sayılan durumlarda yönetimi belirli kişilere ait bir malvarlığına ilişkin yönetim eksikliğine dayalı olarak kayımlık tesisinin düzenlendiği görülmektedir.

⁴² Aynı yönde bkz. Dural ve diğerleri (n 13) 431; Kılıçoğlu (n 36) 731; Öztan, Organ (n 4) 24-25; *Gümüş* (n 5) 63.

⁴³ Oğuzoğlu (n 36) 363; *Gümüş* (n 5) 63.

⁴⁴ *Gümüş* (n 5) 63.

nedeniyle üçüncü kişilerin (örneğin bir alacaklının veya anonim şirketteki pay sahibinin) haklarının dolaylı olarak korunmasına da yönelik olabilir⁴⁵.

Sonuç olarak, bir malvarlığının gerekli yönetimden yoksunluğu, doğurduğu özel koruma ihtiyacı çerçevesinde ve kural olarak TMK m. 427’de beş bent olarak sayılan hallerde, kayyımlık tesisini gerekli kılmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu’nun ikinci kitabı olan “Ticaret Şirketleri” nin “Anonim Şirketler” başlıklı dördüncü kısmında, “kayyımlık” kurumunun düzenlenip düzenlenmediğine baktığımızda karşımıza “kayyım” kelimesinin geçtiği iki farklı hüküm çıkmaktadır.

Söz konusu hükümlerden ilki, pay sahiplerinin genel kurulu toplantıya çağırması veya genel kurul gündemine madde eklenmesine ilişkin istemlerin yönetim kurulu tarafından kabul edilmediği ya da söz konusu isteme, yedi iş günü içinde olumlu cevap vermediği halleri düzenleyen TTK m. 412’dir. Hüküm uyarınca pay sahiplerinin çağrı veya gündeme madde konulmasına ilişkin istemleri, yönetim kurulu tarafından reddedildiği veya isteme yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmediği takdirde, aynı pay sahiplerinin başvurusu üzerine, genel kurulun toplantıya çağırılmasına şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi karar verebilir. Mahkeme toplantıya gerek görürse, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atar. Kararında, kayyımın, görevlerini ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkilerini gösterir. Zorunluluk olmadıkça mahkeme dosya üzerinde inceleme yaparak karar verir. Karar kesindir (TTK m. 412). Bir diğer hüküm ise TTK m. 441/III’de düzenlenen anonim şirkete özel denetçi atanması durumunda özel denetçiye bilgi verilmesidir. Hüküm uyarınca kurucular, organlar, vekiller, çalışanlar, kayyımlar ve tasfiye memurları önemli olgular konusunda özel denetçiye bilgi vermekle yükümlüdür. Uyuşmazlık hâlinde kararı mahkeme verir.

⁴⁵ Gümüş (n 5) 64; Konu hakkındaki tartışmalar için bkz. Çamoğlu (n 7) 24.

Mahkemenin kararı kesindir (TTK m. 441/III)⁴⁶.

Yukarıdaki Türk Ticaret Kanunu’nun anonim şirketler kısmında düzenlenen hükümleri dışında TTK’da ve ilgili mevzuatta, anonim şirkette “yönetim kayyımlığı” tesisinin nasıl gerçekleşeceğine ve hangi hükümlerin uygulanacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak gerek doktrinde⁴⁷ gerekse de uygulamada⁴⁸ haklı olarak kabul gördüğü üzere anonim şirketin iç dinamiklerine ve niteliğine uygun düştüğü ölçüde anonim şirkette kayyımlık tesisinin, TMK m. 427/I-4’ün “bütün tüzel kişileri” kapsayacak şekilde düzenlenmiş olması⁴⁹ ve TTK m.1 ile TMK m. 5 uyarınca TMK m. 427/I-4’ün kıyasen uygulanması suretiyle gerçekleşmesi mümkündür. Dolayısıyla gerek anonim şirkette çıkar grupları arasındaki menfaat çatışmalarının önlenmesi amacıyla gerek yönetim organının maddi olarak yokluğu sebebiyle gerekse de şirket içi kilitlenmiş faaliyetlerin çözülmesi noktasında⁵⁰ vesayet makamınca anonim şirkette,

⁴⁶ Türk Ticaret Kanunu’nda geçen ‘kayyımlık’ kavramının yer aldığı hükümler konusunda detaylı bilgi için bkz. Altaş (n 14) 53; Yıldız, Yönetim (n 29) 101; Bozkurt (n 24) 295-299.

⁴⁷ Aynı yönde bkz. Öztan, Organ (n 4) 27; İzmirli (n 7) 129; Dural ve diğerleri (n 13) 437; Altaş (n 14) 54; Bozkurt (n 24) 297-298; Güralp (n 7) 10.

⁴⁸ Konu hakkında örnek Yargıtay kararları için bkz. 11. HD, E 1988/65 K 1988/3848, 10.06.1988 (İzmirli (n 7) 130); 11 HD, E 2004/14526 K 2005/11912, 05.12.2005 (Sinerji İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023).

⁴⁹ Söz konusu durum, hükmün gerekçesinde de ‘*Maddenin (4) numaralı bendi bir kısım tüzel kişilerin sayılması yerine bütün tüzel kişileri kapsayacak şekilde kaleme alınmıştır. Buna göre herhangi bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmışsa ve yönetimi başka bir yasal yolla sağlanamıyorsa yönetim kayyımı tayin edilebilecektir.*’ şeklinde kendisine yer bulmaktadır.

⁵⁰ Söz konusu durum, anonim şirketteki ‘organ yokluğu’ ifadesinden ne anlaşılması gerektiği ile bağlantılıdır. Buna göre doktrinde bir grup yazar, anonim şirketteki yönetim organının faaliyetlerinin kilitlenmesi veya kötü yönetilmesi durumlarını, anonim şirkete yönetim kayyımı atanması için yeterli görmemektedir. Yazarlara göre söz konusu sorunun, genel kurulun toplanması veya yönetim kuruluna karşı sorumluluk davası açılması ile çözümü mümkündür (Çamoğlu (n 7) 24; Öztan, Organ (n 4) 26; Dural (n 10) 141-142; Altaş (n 14) 54;). Kötü yönetim iddiasının kayyım atanmasına kanuni temel oluşturup oluşturmayacağı hakkında bir Bölge Adliye Mahkemesi kararı üzerinden yapılan tartışmalar için bkz. Şükrü Yıldız, Hukuki Mütalaalar-4 (Oniki Levha Yayıncılık 2020) 251-280; Yıldız, Yönetim (n 24) 105. Konu hakkında Yargıtay uygulaması

incelendiğinde, Yargıtay'ın, *'ortağın mahkemeye başvurarak yöneticilerin kötü ve kanuna aykırı yönetimi nedeniyle azli ve yerlerine yönetim kayyımı atanması'* talepli dosyalarda yönetim kurulu üyelerinin kötü yönetim veya benzer bir 'haklı' olduğu iddia olunan sebepten dolayı mahkeme kararı ile geçici ya da nihai olarak görevden alınmaları ve dolayısıyla yerlerine geçici hukuki koruma kararıyla kayyımlik tesis edilmesine imkan veren bir düzenlemenin olmadığı gerekçesiyle bu talepleri reddettiği görülmektedir. Konu hakkında örnek Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 11 HD, E 2016/1427 K 2017/3461, 7.6.2017 (Oruç Hami Şener, Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi (2. Baskı Seçkin Yayıncılık 2020) 61); Yargıtay 11 HD, E 2017/3136 K 2019/338, 15.1.2019 (Şener, Yeni TTK (n 50) 60). Aksi yönde Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 11 HD, E 1994/1274 K 1994/421, 27.01.1994 (Dural (n 10) 141). Bizim de katıldığımız doktrindeki bir grup yazara göre ise anonim şirkette yönetim organı yokluğunun 'geniş' şekilde yorumlanması gereklidir. Buna göre şirketin yönetim organının kilitlendiği veya kötü yönetildiği durumlarda da anonim şirkete yönetim kayyımı atanması gereklidir (İzmirli (n 7) 133; Gümüş (n 5) 63; Bozkurt (n 24) 315; Soykan (n 4) 194; Güralp (n 7) 53). Gerçekten de örneğin anonim şirket, yönetim organından fiilen yoksun ise veya ortada şeklen ve kanuni şartları taşıyan TMK m. 427 uyarınca bir yönetim organı bulunmakla beraber bu organ, fiilen çalışmaması sebebiyle 'kilitlenmiş' ise şirkete yönetim kayyımının atanması, sürecin mahkeme tarafından takip edilmesi veya yeni koşulların meydana gelmesi (çıkar süjelerinin menfaat çatışmalarının ortadan kalkması veya sorunlu pay sahiplerinin paylarını devretmesi gibi) durumlarında gündeme gelmektedir. Bir diğer ifade ile faaliyetleri kendi iç yapısından kaynaklı 'kilitlenmiş' bir anonim şirkete atanacak kayyım, söz konusu kilidin 'anahtarı' vazifesi görecektir. Söz konusu olgunun tipik örneği de iki pay sahipli, %50-%50 ortaklık yapısının var olduğu ve birlikte imzanın var olduğu anonim şirketlerdir. *Türkoğlu*, anonim şirkette yönetim organının mevcut olmasına rağmen şirketin faaliyet alanına giren bir iş veya işlemin yapılmasında ya da şirketin malvarlığı kapsamına giren bir malın korunması için gerekli faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde mevcut yönetim organının çalışmasına engel bir sebep nedeniyle iş yapamaması (kilitlenmesi) durumlarında talep üzerine şirkete temsil kayyımı atanması gerektiğini savunmaktadır (*Türkoğlu* (n 5) 148). Kanımızca söz konusu görüş yerinde değildir. Temsil kayyımının anonim şirkete atanmasındaki temel neden, yönetim kurulunun, anonim şirketi temsilde görevini yerine getirememesidir. Bu durum özellikle, anonim şirket tarafından yönetim kurulu üyelerinin hepsine karşı açtığı veya yönetim kurulunun 'kurul' halinde (veya kurul üyelerinin hepsinin) anonim şirkete karşı açtığı davalarda gündeme gelmektedir. Söz konusu davalarda anonim şirket, davada temsil edilme ihtiyacı duymaktadır. Dolayısıyla anonim şirkete atanan temsil kayyımının başlıca görev ve yükümlülüğü anonim şirketi, davada temsil etmekten ibarettir. Oysaki, yönetim kayyımının temel amacı, 'yönetim' organı geçici süreyle bulunmayan anonim şirketin, ticaret hayatında yaşamına düzgün bir şekilde devam edebilmesini geçici de olsa sağlamaktır. Bir diğer ifade ile yönetim kayyımının başlıca görev ve yükümlülüğü, anonim şirketin yönetim kurulunun maddi olarak var olmadığı veya fiilen var olup da işlerliğini yitirdiği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Anonim şirkette organ yokluğu ve organ yokluğunun kayyım atanması ile arasındaki ilişki konusunda detaylı bilgi için bkz. Soykan (n 4) 84-193; *Türkoğlu* (n 5) 129-148. Anonim şirkette yönetim kurulunun

yönetim kayyımlığının kurulması mümkündür.

B. KAYYIMLIK TESİSİNE İLİŞKİN KARARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

1. Geçici Hukuki Koruma Kavramı

Yargılama prosedürleri içerisinde somut olaydaki maddi ilişkinin gün yüzüne çıkması için belirli bir zamana ihtiyaç bulunmaktadır. Ancak davadaki yargılamaya ilişkin usuli işlemler ile taraflardan hangisinin haklı olduğu yönündeki inceleme bir hayli zaman almakta ve yargılamanın devamı sırasında ya daha önce meydana gelen değişik nedenlerden dolayı yargılama ile ulaşılmak istenen sonuçtan zaman zaman uzaklaşabilmekte ya da bu sonucun elde edilmesi güçleşebilmektedir. Bu sebeple yargılamanın sonucunun yargılamaya başlandığı sırada ve hatta ondan öncesinde güvence altına alınması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Söz konusu durumda da davacının sonuç ve istemleri, tabiri caiz ise “boşa düşmüş” olacak ve davanın kazanılması durumunda dahi “müddeabih” kaybedilecektir. İşte bu noktada da “geçici hukuki koruma” kavramı ortaya çıkmakta olup nihai hukuki koruma elde edilinceye kadar geçici hukuki koruma tedbirleri (özellikle teminat amaçlı ihtiyati tedbirler) devreye girecektir⁵¹.

Dolayısıyla geçici hukuki koruma, hem medeni yargılama hukukunun amaçlarına

kilitlenmesi konusunda detaylı bilgi için bkz. Dural (n 10) 30 vd.

⁵¹ Baki Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (Legal Yayınevi 2015) 498; Ramazan Arslan ve diğerleri, Medeni Usul Hukuku (7. Baskı, Yetkin Yayınları 2021) 605; Saim Üstündağ, İhtiyati Tedbirler (Fakülteler Matbaası 1981) 1-2; Murat Atalı ve diğerleri, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (Yetkin Yayınları 2018) 687; Şanal Görgün ve diğerleri, Medeni Usul Hukuku (7. Baskı, Yetkin Yayınları 2018) 729; Muhammet Özekes, ‘Geçici Hukuki Koruma’ iç Hakan Pekcanıtez ve diğerleri (edr), Pekcanıtez Medeni Usul Hukuku C.III (15. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık 2017) 2435 vd.; Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde (Anonim ve Limited Şirketlerde) Geçici Hukuki Korumalar (İhtiyati Tedbirler) (Güncel Yayınevi 2004) 4-5; Süha Tanrıver, Medeni Usul Hukuku C.II (Yetkin Yayınları 2022) 211; Ejder Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri C.I (Yetkin Yayınları 2005) 28 vd.; İhtiyati tedbirler konusunda detaylı bilgi için bkz. Evrim Erişir, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri (Oniki Levha Yayıncılık 2013) 4.

hizmet etmekte hem de asıl yargılamanın başından sonuna kadar geçen süreçte bir köprü görevi üstlenmektedir⁵².

2. “Anonim Şirketlere Kayyım Atanması” Kararının Geçici Hukuki Koruma Niteliğinde Olup Olmadığının Değerlendirilmesi

Buraya kadar yapılan açıklamalar geçici hukuki korumayla ilgili genel çerçeveyi çizmektedir. Bu noktada öncelikle şu sorunun cevabının verilmesinde yarar vardır. Anonim şirkette kayyımlık tesisi ile nihai hukuki koruma mı amaçlanmaktadır yoksa kayyımlık tesisi kararı, geçici bir hukuki koruma niteliğinde midir?

Sorunun cevabını, çalışmamıza konu dava olan TTK m. 530’da düzenlenen fesih davası özelinde verdiğimizde örneğin Ticaret Bakanlığı’nın TTK m. 530 uyarınca anonim şirkete karşı “yönetim kurulunun yokluğu” sebebiyle açabileceği davanın konusu, “anonim şirketin organ yokluğundan kaynaklı feshi”dir⁵³. Söz konusu dava, inşai nitelikte bir davadır. Mahkemenin bu dava sonucunda vereceği “anonim şirketin feshi”ne ilişkin karar, inşai nitelikte bir karar olup, anonim şirket, mahkemenin vereceği bu inşai karar ile feshedilir⁵⁴. Hükmün ikinci fıkrası ise, fesih davasının açılması sonrası ve davanın taraflarından birisinin istemi üzerine, mahkemece gerekli tedbirlerin alınabileceğini düzenlemektedir. İşte bu noktada anonim şirkete, şirketin yönetim organının “geçici” şekilde yokluğu ve anonim şirketin yönetiminin başka yoldan sağlanamayacak olması sebebiyle TMK m. 427/I-4 hükmü uyarınca tesis edilecek yönetim kayyımlığı gündeme gelecektir⁵⁵. Dolayısıyla anonim şirkete kayyım atanması talebi ile nihai bir

⁵² Kuru, Ders Kitabı (n 51) 499; Üstündağ (n 51) 10; Özkes (n 51) 2436; Görgün ve diğerleri (n 51) 729; Ali Cem Budak ve Varol Karaaslan, Medeni Usul Hukuku (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2018) 313.

⁵³ Arslanlı (n 14) 191-192; Gümüş (n 5) 115; Alışkan (n 24) 256; Soykan (n 4) 258.

⁵⁴ Soykan (n 4) 263.

⁵⁵ Arslanlı (n 14) 188; İzmirli (n 7) 134; Şener, Ortaklıklar (n 7) 593; Çamoğlu (n 7) 21; Yıldız, Yönetim (n 24) 104; Soykan (n 4) 267; Gümüş (n 5) 113; Bilgili/Demirkapı (n 14)

hukuki koruma amaçlanmamakta olup anonim şirkette kayyımlik tesisi, gecikmesinde tehlike bulunan bir durumun engellenmesi ya da durdurulması amacıyla çalışma konumuz bakımından da TTK m. 530 uyarınca açılan davada anonim şirketin yargılama boyunca “yönetim organsız” kalması⁵⁶, durumlarında gündeme gelecektir.

Bu itibarla TTK m. 530 kapsamındaki fesih davasındaki anonim şirkette yönetim kayyımlığı tesisine yönelik talepler, geçici hukuki koruma mahiyetindedir⁵⁷.

571; Soykan (n 4) 267; Yılmaz S, (n 51) 143, 154-155; Serhan Dinç, ‘6102 Sayılı Kanuna Göre Anonim Şirketlerde Sona Erme’, (2016) (2) Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 223, 239; Burcu Gültekin Günaydın, Anonim Şirkette Zorunlu Organ Eksikliğine Dayanan Fesih Davası (Beta Basım Yayın 2012) 60; Can (n 4) 97; Aynı yönde örnek karar için bkz. Yargıtay 11 HD, E 2005/12237 K 2007/826, 25.01.2007 (Çamoğlu (n 7) 21 dn. 14). Dural, TMK m. 427’de yer alan ‘yönetimin başka yoldan sağlanamamış olması’ unsuru dolayısıyla, anonim şirkette yönetimin tek başına imzaya yetkili bir üye veya müdür tarafından sağlanabildiği durumda kayyım atanması için gerekli şartların oluşmayacağını savunmaktadır (Dural (n 10) 145).

⁵⁶ Bu noktada akıllara fesih davası açmaksızın TTK m. 530’da öngörülen davacıların salt şekilde anonim şirkette yönetim kayyımlığı tesisi talep edip edemeyecekleri ve talep etmeleri durumunda yönetim kayyımlığı tesisinin artık bir ‘nihai hukuki koruma’ olup olmayacağı soruları gelebilir. Sorunun cevabını uygulamadaki örnekler üzerinden verdiğimizde Yargıtay’ın konuyu, şirketin ‘kötü yönetim’ veya ‘kilitlenme’ iddiasıyla salt şekilde şirkete yönetim kayyımlığı tesisi talepleri noktasında değerlendirdiği görülmektedir. Ancak Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de TTK m. 530 uyarınca açılan davada anonim şirkette kayyımlik tesisinin, nihai hukuki koruma olmadığını ve kayyımlik tesisinin geçici bir hukuki koruma olduğunu çeşitli kararlarında vurgulamış ve içtihat etmiştir. Konu hakkında örnek Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 11 HD, E 2016/1427 K 2017/3461 T 7.6.2017 (Şener, Yeni TTK (n 50) 61-62); Aynı yönde bkz. Yargıtay 11 HD, E 2007/15194 K 2009/4144, 06.04.2009 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Aynı yönde Soykan (n 4) 278; Sulu (n 24) 222.

⁵⁷ Çamoğlu (n 7) 16; Yılmaz S, (n 51) 108, 140 ve 154; Gültekin Günaydın (n 55) 60; Can (n 4) 96; Metin (n 10) 413; Soykan (n 4) 264; Güralp (n 7) 20; Ayoğlu TTK m. 530/II hüküm uyarınca anonim şirkette kayyımlik tesisinin nihai hukuki koruma olmayıp ‘tedbir mahiyetinde bir karar’ olduğunu özellikle vurgulamıştır (Tolga Ayoğlu, ‘Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi’, (2013) (2) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu 219, 229). Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi doktrindeki yazarlar, TTK m. 530 kapsamında anonim şirkette tesis edilen yönetim kayyımlığının, geçici bir hukuki koruma olduğu konusunda hem fikirdirler. Ancak söz konusu geçici hukuki korumanın türü konusunda doktrinde fikir birliğinin bulunmadığı görülmektedir. Bu noktada konunun daha iyi anlaşılması adına ‘anonim

şirkette yönetim kayyımlığı’ tesisinin hangi geçici hukuki koruma türü içerisinde olduğunun incelenmesinde yarar vardır. Doktrinde *Gültekin Günaydın* ve *Can*, anonim şirkette tesis edilen kayyımlığın, aile hukukuna özgü geçici bir hukuki koruma olduğunu savunmaktadır (Gültekin Günaydın (n 55) 64; Can (n 4) 96). Yazarlar, kayyımlık tesisiyle ilgili temel düzenlemelerin Türk Medeni Kanunu’nun ‘vesayet’ kısmında düzenlendiğini ve bu sebeple şirketteki kayyımlık tesisinin de aile hukukuna özgü geçici hukuki koruma olduğunu savunmaktadır. *Gümüüş* ise konuya anonim şirket özelinde yaklaşmamakla beraber ‘Görevli ve yetkili vesayet makamının re’sen araştırma yetkisi çerçevesinde yürüteceği yargılama sonucunda belirli bir kişi, tüzel kişilik ve özel malvarlığı için kayyım atanmasına ilişkin olarak ilgili TMK hükümlerinin aradığı maddi şartların gerçekleştiği ve dolayısıyla diğer vesayeti önlemlerin uygulanmasına orantılılık ilkesi kapsamında gerek olmadığı sonucuna varırsa, kişi için vesayeti bir önlem olarak kayyımlığın tesisi kararı verir’ şeklinde ifade etmiştir (Gümüüş (n 5) 327). Yazarın konu hakkındaki düşüncelerinden hareketle yazarın da anonim şirketteki kayyımlık tesisini, bir ‘vesayet önlemi’ olarak nitelendirdiği sonucunu çıkarmamız mümkündür. Doktrinde bir grup yazar ise anonim şirketteki yönetim veya temsil kayyımlığı tesisinin, bir ‘ihtiyati tedbir’ niteliğinde olduğunu savunmaktadır (Yıldız, Yönetim (n 24) 98; Sulu (n 24) 219; Bozkurt (n 24) 298; Yıldız, Mütalaa (n 50) 272; Ahmet Battal, ‘Kayyum Denetimindeki Anonim Şirketin Yönetimi’, (2016) 2 (1) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi 23, 26). Bu itibarla Soykan, anonim şirkette kayyımlık tesisini, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu 101 vd. anlamında değerlendirmek suretiyle anonim şirkette kayyımlık tesisinin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğunu savunurken (Soykan (n 4) 264-265) *Yılmaz*, konu hakkında doğrudan bir görüş bildirmemekle beraber anonim şirkette tesis edilecek kayyımlığı, ‘Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri’ adlı eserinin ‘ihtiyati tedbirler’ başlığı altındaki örnek Yargıtay kararlarıyla incelemektedir (Yılmaz E, Tedbir (n 51) 650, 691, 692, 693); *Ayoğlu*, TTK m. 530/II kapsamında tesis edilen kayyımlığı, ‘tedbir mahiyetinde bir karar’ olarak nitelendirmiştir (Ayoğlu (n 57) 31). Bunlara ek olarak TTK m. 530’a bakıldığında hüküm, ‘Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.’ şeklinde düzenlenmiş ve ‘6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde yer alan ‘taraflardan birinin talebi üzerine’ hükmü, madde metninden çıkarılmıştır. Bunun sebebi, alınacak tedbirler hususunda mahkemenin takdir hakkının genişletilmesini sağlayarak, tarafların talebine gerek kalmaksızın, hakim gerekli görmesi halinde kayyım tayini gibi tedbirleri almasına imkân sağlamaktır.’ şeklinde gerekçelendirilmiştir. Konu hakkında uygulamaya baktığımızda Yargıtay’ın da fesih davası kapsamında anonim şirkette tesis edilen yönetim kayyımlığına ilişkin taleplerin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğunu içtihat ettiği görülmektedir. Anonim şirkette yönetim kayyımlığı tesisini, ‘ihtiyati tedbir’ şeklinde içtihat eden örnek yüksek mahkeme kararları için bkz. Yargıtay HGK, E 2017/11-160 K 2017/1370, 15.11.2017 (Kazancı İtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 2004/15284 K 2005/166, 24.1.2005 (Kazancı İtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 2017/1736 K 2019/972, 7.2.2019 (Kazancı İtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023). Bizim de katıldığımız görüş olan *Güralp*’e göre, anonim şirkette kayyımlık tesisine ilişkin geçici hukuki korumanın, medeni usul hukukunda düzenlenen ihtiyati tedbir türlerinden hiçbirisine uymadığını ve söz konusu tedbir türleri ile şirketteki kayyımlık tesisinin amaçlarının

Zira yönetim kayyımlığı tesisi, fesih davasındaki asıl hukuki koruma ile karşılaştırıldığında tamamlayıcı niteliktedir. Diğer bir ifade ile anonim şirkette tesis edilen kayyımlık, fesih davası süresince ortaya çıkabilecek sorunların (örneğin anonim şirketin dava boyunca yönetim organının bulunmaması sebebiyle yönetilememesi ve temsil edilememesi gibi) aşılmasını sağlayarak asıl hukuki korumaya hizmet etmektedir. Dolayısıyla anonim şirkette kayyımlık tesis edilmesine ilişkin geçici hukuki koruma, kayyımlık tesis nedenine konu olan dava ve davada talep edilen asıl hukuki korumayı tamamlamakta, hükmün icra edilebilirliğine yönelik alınan tedbirlerle onun etkinliğini artırmaktadır. Öte yandan anonim şirketteki kayyımlık tesisine yönelik geçici hukuki koruma, dava sonucuna kadarki ara dönemin aşılması işlevini de görmektedir. Buna göre anonim şirkette yönetim organının yokluğu sebebiyle TTK m. 530 uyarınca açılan fesih davasında, vesayet makamınca anonim şirkette yönetim kayyımlığı tesisi ile davada karar verilene kadar anonim şirket, ayakta tutulacaktır.

III. FESİH DAVASINDA MAHKEMECE TESIS EDİLEN YÖNETİM KAYYIMLIĞINA İLİŞKİN YARGILAMANIN MEDENİ YARGI İÇERİSİNDEKİ KONUMU KONUSUNDAKİ YARGITAY UYGULAMASININ, ÇEKİŞMESİZ YARGIYA İLİŞKİN ÖLÇÜTLERLE BERABER DEĞERLENDİRİLMESİ

A. YARGILAMANIN MEDENİ YARGI İÇERİSİNDEKİ KONUMU

farklı olduğunu belirterek anonim şirkette kayyımlık tesisine ilişkin geçici hukuki korumanın, ‘şirketler hukukuna özgü’ bir geçici hukuki koruma olduğunu ifade etmektedir (Güralp (n 7) 22). Gerçekten de anonim şirkette kayyımlık tesisi, ‘düzenleme amaçlı ve şirketler hukukuna özgü bir geçici hukuki koruma’dır. Çalışmamıza konu olan TTK m. 530 hükmünden hareket ettiğimizde TTK m. 530 kapsamında kurulan anonim şirkette kayyımlık tesisi, öncelikle madde hükmü esas alındığında ve sonrasında anonim şirketlerin kendisine has dinamikleri göz önünde bulundurulduğunda, kendisine özgü kuralları bünyesinde bulundurmaktadır. Buna göre kayyımlık tesisinde örneğin öncelikle TTK m. 530 ve konuyla bağlantılı TTK hükümleri uygulama alanı bulacak, boşluk bulunduğu takdirde ve uygun düştüğü ölçüde HMK hükümleri uygulama alanı bulacaktır (Aynı yönde bkz. Budak/(Karaaslan) (n 52) 314; Yılmaz S, (n 51) 79; Güralp (n 7) 22).

KONUSUNDA YARGITAY UYGULAMASI

1. İstikrar Kazanmış Yargıtay Uygulaması: Anonim Şirketin TTK m. 530 Uyarınca Feshi Davasında Tesis Edilen Yönetim Kayyımlığı Yargılaması, Çekişmesiz Yargı Kapsamındadır

Anonim şirketin TTK m. 530 uyarınca feshi davasında tesis edilen yönetim kayyımlığı yargılamasının medeni yargı içerisinde çekişmeli kapsamında mı yoksa çekişmesiz yargı kapsamında mı değerlendirileceği konusunda Yargıtay uygulamasına baktığımızda Yargıtay'ın, mülga Medeni Kanun⁵⁸ ve ETTK zamanından günümüze kadar “*Davanın yasal dayanağı TMK 427/4 maddesi olup, bir tüzel kişinin gerekli organlarından yoksun kalması ve yönetiminin başka yoldan sağlanamaması durumunda yönetim kayyımı atanacağı düzenlenmiştir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 382/1 maddesinde⁵⁹, uyuşmazlığın, hangi ölçütlere göre çekişmesiz yargı işi sayılacağı açıklanmış, Yasa’nın 382/2. maddesinde çekişmesiz yargı kapsamında olan işler sayılmış, Yasa’nın 382/2- b- 19 maddesinde de vesayet işlerinin çekişmesiz yargı işlerinden sayıldığı düzenlenmiştir.*” şeklinde aynı yönde ve gerekçeyle karar verdiği görülmektedir⁶⁰. Bu itibarla Yargıtay, kayyımlık tesisinde gerçek kişi ve anonim şirket ayrımı gözetmeksizin ve anonim şirketteki kayyımlık tesisinin, geçici hukuki koruma niteliğini göz ardı etmek suretiyle anonim şirketin feshi davasında tesis edilen yönetim kayyımlığı yargılamasını medeni yargı içerisindeki

⁵⁸ RG.: 04.04.1926, S. 339.

⁵⁹ Hükümde ‘Aile hukukundaki çekişmesiz yargı işleri’ başlıklı ‘b’ bendinin ‘19.’ kısmında ‘Vesayet İşleri’ adlı düzenleme bulunmaktadır.

⁶⁰ Yargıtay 11 HD, E 1994/1274 K 1994/421 (Dinç (n 55) 239); Yargıtay 11 HD, E 2018/1916 K 2018/4982, 3.07.2018 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 2014/16402 K 2014/18216, 24.11.2014 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 2015/9737 K 2015/12044, 16.11.2015 (Kazancı İçtihat Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 2016/5709 K 2016 / 6631, 15.06.2016 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023).

“çekişmesiz yargı” kolu içerisinde değerlendirmektedir. Konu hakkında doktrine baktığımızda doktrinde bir grup yazar da⁶¹ anonim şirkette kayyımlık tesisinin çekişmesiz yargı kapsamında olduğunu savunmaktadır. Yazarların, konu hakkındaki görüşlerini, tıpkı istikrar kazanmış Yargıtay kararlarında olduğu gibi, HMK m. 382’nin ikinci fıkrasının “b” numaralı bendinin 19. bölümünde “vesayet işleri”nin sayılmış olmasına bağladığı görülmektedir⁶².

2. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 17.06.2019 Tarihli Kararı

Yukarıda da ifade edildiği gibi Yargıtay, istikrar kazanmış kararları uyarınca anonim şirketteki yönetim kayyımlığı yargılamasını çekişmesiz yargı işi olarak kabul etmekle beraber 11. Hukuk Dairesi, 17.6.2019 tarihinde verdiği kararda aynı konuda önceki tarihlerde verdiği kararlarda değinmediği husus ve ölçütlere değinmek suretiyle istikrar kazanmış kararların aksi yönünde bir karar vermiştir. Gerçekten de 11. Hukuk Dairesi, 17.06.2019 tarihli kararında⁶³ bu konudaki

⁶¹ Çamoğlu (n 7) 21; Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü (8. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık 2017) 98; Şener, Yeni TTK (n 50) 423; Gümüş (n 5) 124; İbrahim Enes Kale, ‘Şirketler Hukukunda Çekişmesiz Yargı İşleri’ (Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019) 64. Güralp, konuyla ilgili doğrudan değerlendirmede bulunmasa da vesayet makamının da anonim şirkete re’sen kayyımlık tesisinde bulunabileceğini ifade etmiştir (Güralp (n 7) 25); Aksi yönde bkz. Ahmet Hasan Kılıç, ‘Anonim Şirketin Temsili’ (Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2021) 347.

⁶² Şener, Yeni TTK (n 50) 423.

⁶³ ‘İlk derece mahkemesince yapılan yargılama sonucunda, şirketi temsil edecek yetkili bir organın mevcut olmadığının belirlendiği, TTK’nın 530. maddesi uyarınca şirketin yetkili bir organının bulunmadığı hallerde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesinden şirketin eksik olan organını tamamlaması ve kanuna uygun hale getirmesi için bir sürenin verilmesi ve bu süre içerisinde durum düzelmezse şirketin feshine karar verilmesinin istenmesi gerektiği, ancak davacının bu yönde bir talebinin bulunmadığı, mahkemenin doğrudan tedbir niteliğinde kayyım atanmasına ilişkin ve ilanihaye devam edecek denetimi gerektirecek şirket yönetimi görevinin bulunmadığı gerekçesiyle Doktoroğlu Turizm ve Ticaret A.Ş’ye kayyım atanmasına ilişkin talebin reddine karar verilmiştir. Karara karşı davacı vekilince istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. İstinaf mahkemesince yapılan yargılama sonucunda, davacı idare tarafından ... olarak açılan huzurdaki davada vergi borcu bulunan dava dışı şirkete kayyım atanması talep edilmişse de, anonim şirkete kayyım tayininin HMK’nın ‘Çekişmesiz Yargı İşleri’ başlığını taşıyan 382. maddesinde ticaret hukukuna ilişkin bir

istikrar kazanmış kararlara aykırı şekilde dosyaya bakan İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi'nin “anonim şirkete kayyım tayininin HMK'nın “Çekişmesiz Yargı İşleri” başlığını taşıyan 382. maddesinde ticaret hukukuna ilişkin bir çekişmesiz yargı işi olarak zikredilmediği, bu durumda şirket hasım gösterilmeden açılan bir davada şirkete kayyım atanması mümkün olmadığından davanın usul ve yasaya uygun bir şekilde açılmadığı, öte yandan, şirketin organsız kaldığı iddia edildiğine göre bu durumda TTK'nın 530. maddesi hükümlerinin uygulanması gerektiği, ancak davacı tarafça anılan maddeye uygun olarak açılmış bir dava ve yapılmış bir istem de bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.” şeklinde gerekçelendirdiği kararı haklı bulmuş ve onamıştır⁶⁴. Ancak bu noktada önemle ifade edilmelidir ki Yargıtay'ın 17.06.2019 tarihli kararı, konu hakkında “münferit” bir karar niteliğinde kalmış olup Yargıtay söz konusu tarihten sonra

çekişmesiz yargı işi olarak zikredilmediği, bu durumda şirket hasım gösterilmeden açılan bir davada şirkete kayyım atanması mümkün olmadığından davanın usul ve yasaya uygun bir şekilde açılmadığı, öte yandan, şirketin organsız kaldığı iddia edildiğine göre bu durumda TTK'nın 530. maddesi hükümlerinin uygulanması gerektiği, ancak davacı tarafça anılan maddeye uygun olarak açılmış bir dava ve yapılmış bir istem de bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. Kararı davacı vekili temyiz etmiştir. Yapılan yargılama ve saptanan somut uyumsuzluk bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığının anlaşılmasına göre yapılan istinaf başvurusunun HMK'nın 353/b- 1 maddesi uyarınca Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir’ (Yargıtay 11 HD, E 2018 / 3092 K 2019 / 4430, 17.06.2019; Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023).

⁶⁴ Bu noktada önemle ifade etmek gerekir ki, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin işbu kararı, ‘anonim şirkete kayyım tayininin HMK'nın ‘Çekişmesiz Yargı İşleri’ başlığını taşıyan 382. maddesinde ticaret hukukuna ilişkin bir çekişmesiz yargı işi olarak zikredilmediği’ şeklindeki ifadesinin HMK m. 382'nin ‘sınırlı şekilde sayılmadığı ilkesi’ne aykırı olmakla birlikte, ‘şirketin organsız kaldığı iddia edildiğine göre bu durumda TTK'nın 530. maddesi hükümlerinin uygulanması gerektiği, ancak davacı tarafça anılan maddeye uygun olarak açılmış bir dava ve yapılmış bir istem’ şeklindeki ifadenin bulunması ve anonim şirketteki kayyımlik tesisinin, nihai hukuki korumaya ilişkin hükme bağlı olduğunun içtihat edilmiş olması sebebiyle kanımızca yerindedir.

verilen kararlarda da istikrar kazanmış görüşü yönünde kararlar vermeye devam etmektedir⁶⁵.

B. YARGITAY KARARLARININ ÇEKİŞMESİZ YARGININ

⁶⁵ Konu hakkında örnek Yargıtay kararları için bkz. ‘Açıklanan yasal düzenlemeler karşısında TMK’nın 427/4. maddesinde hukuki dayanağını bulan eldeki kayyım tayini davası, HMK’nın 382/2-b-19. maddesinde düzenlenen vesayet işleri kapsamında bulunması nedeniyle çekişmesiz yargı işi olduğu...’ Yargıtay 11 HD, E 2020/871 K 2021/1558, 22.2.2021 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); ‘Dava limited şirkete temsil kayyımı atanması talebine ilişkindir. 6100 sayılı HMK’nın 362/1-ç maddesi uyarınca kayyım tayinine ilişkin talepler çekişmesiz yargı işlerindendir.’ Yargıtay 11 HD, E 2018/1983 K 2019/4972, 27.6.2019 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023). Bu noktada Yargıtay’ın yıllarca aynı konuda karar vermesi ve kararının ‘matbu’ şekilde gerekçelendirmesine karşılık 11. Hukuk Dairesi’nin 17.06.2019 tarihli kararında daha önce tartışılmayan hususları tartıştığı ancak daha sonraki tarihli kararlarında neden 17.06.2019 tarihli kararda irdelediği hususları belirtmeden yine aynı yönde karar verdiği sorusu akıllara gelmektedir. 11. Hukuk Dairesinin, 17.06.2019 tarihli kararından sonra istikrar kazanmış kararlarına devam ettiği gözetildiğinde kanımızca 11. Hukuk Dairesinin 17.06.2019 tarihli kararı, doktrindeki yazarların benzer vakıalar için kullandığı ifadeyle bir ‘hatır kararı’dır (Konu hakkında bkz. Okan Taşdelen, ‘Çelişkili Yargı Kararlarının Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Değerlendirilmesi’, (2016) 1 (7) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 987, 1000). Konu hakkında akıllara gelebilecek ikinci soru ise 11. Hukuk Dairesinin konu hakkında bu şekilde verdiği çelişkili kararların adil yargılanma hakkı bağlamında değerlendirilmesi nasıl olmalıdır? Sorunun cevabını, bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararı olan Karakaya/Türkiye başvurusunun (Karakaya/Türkiye (k.k.), B. No: 30100/06, 25.01.2011) incelenmesi suretiyle vermemiz mümkündür. Karara konu olayda başvuran kişi, ‘emeklilik yaşının geldiği’ iddiasıyla işten çıkartılması sonucu açtığı davada lehine ihbar tazminatı hükmedilmişse de söz konusu karar Yargıtay tarafından bozulmuş ve ilk derece mahkemesi bu karara uymuştur. Yargıtay da 2005 yılında başvuru aleyhine verilen hükmü onamıştır. Başvurucu da, kararı temyizen inceleyen Yargıtay’ın ilgili dairenin 2004 tarihli bir kararında kendi somut olayına benzer bir başka somut olayda verilen ihbar tazminatını onamış olmasına dayanmış ve yargılama kapsamında ‘adil yargılanma hakkının ihlal edildiği’ gerekçesiyle AİHM’e başvurmuştur. Şikayeti değerlendiren AİHM ise ‘davanın genel uygulamaya uyumlu biçimde sonuçlandırıldığı’ ve ‘dayanılan kararın yerleşik içtihattan sapan bireysel bir karar olduğu’ gerekçeleriyle herhangi bir sorun görmemiştir. Buna göre AİHM, ‘ayrıkısı’ nitelikte bir kararın hukuki güvenlik ilkesine aykırılık oluşturmayacağı sonucuna ulaşırken, geçerli ve istikrar kazanmış kararlara aykırı şekilde bir karar verilmiş olmasını ‘talihsiz bir durum’ olarak belirtmiştir. (Söz konusu karar hakkında detaylı bilgi için bkz. Taşdelen (n 65) 1000). Bu itibarla, çalışma konumuza konu olan 11. Hukuk Dairesinin 17.06.2019 tarihli kararı, AİHM’in ifadesiyle, ‘ayrıkısı’ bir karar niteliğinde olmasına karşılık hukuki güvenlik ilkesine ve adil yargılanma ilkesine aykırılık taşımamaktadır.

ÇEKİŞMELİ YARGIDAN AYIRT EDİLMESİNE İLİŞKİN ÖLÇÜTLER KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Genel Olarak Medeni Yargı ve Çekişmesiz Yargının Çekişmeli Yargıdan Ayırt Edilmesi

Medeni yargı kendi içerisinde çekişmeli yargı ve çekişmesiz yargı şeklinde iki alt kola ayrılmaktadır⁶⁶. Her iki yargı türüne de baktığımızda her ikisi de bir uyumsuzluğun, mahkemece görülüp karara bağlanmasını amaçlamaktadır. Ancak söz konusu her iki yargı türü özel hukuk alanında olmakla birlikte çekişmeli yargı ile çekişmesiz yargının birbirinden oldukça farklı olduğu görülmektedir. Çekişmeli yargıda subjektif hakkı ihlal edilen veya ihlal tehlikesine maruz kalan taraf, mahkemeden hukuki koruma talep etmektedir⁶⁷.

Çekişmeli yargının temel amacı, mahkeme aracılığıyla subjektif hakların korunması ve gerçekleşmesinin sağlanmasıdır⁶⁸. Diğer bir ifade ile çekişmeli yargı kapsamında mahkeme, eda, tespit ve inşai nitelikteki kararlar vermek suretiyle bir hukuki uyumsuzluğu kesin olarak açıklığa kavuşturmaktadır. Aynı durum çekişmesiz yargıda da bulunmakta olup mahkemenin yegâne görev ve ödevi, uyumsuzluğu teşhis etmek ve bu uyumsuzluğa uygun olan hukuk normunu olaya uygulamak, hukuki sonucu belirlemek ve kararını vermektir⁶⁹. Ancak çekişmesiz yargıda kural olarak taraflar arasında bir uyumsuzluk bulunmamakta

⁶⁶Kuru, Ders Kitabı (n 51) 706 vd.; Arslan ve diğerleri (n 51) 75; Görgün ve diğerleri (n 51) 65; Baki Kuru, Nizasız Kaza (Ajans Türk Matbaası 1961) 8 vd; Murat Atalı, ‘Çekişmesiz Yargı’, iç Hakan Pekcanitez ve diğerleri (edr), Pekcanitez Medeni Usul Hukuku C.III (15. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017) 2108; Ali Cem Budak, ‘Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı’, (Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı IV 2006) 128; Çekişmesiz yargı konusunda detaylı bilgi için bkz. Kuru, Nizasız Kaza (n 66) 9 vd.; Aslı Aras, Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü (Yetkin Yayınları 2017) 17 vd.

⁶⁷ Kuru, Nizasız Kaza (n 66) 16 vd.; Atalı (n 66) 2109; Aras (n 66) 26.

⁶⁸ Arslan ve diğerleri (n 51) 76; Görgün ve diğerleri (n 51) 65; Aras (n 66) 25.

⁶⁹ Arslan ve diğerleri (n 51) 76; Aras (n 66) 25.

ve davacı tarafın da sübjektif hak ihlali bulunmamaktadır. Buna göre çekişmesiz yargıda hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasını gerektiren bir iş vardır⁷⁰.

Çekişmesiz yargıyı çekişmeli yargıdan ayırmak için bazı ölçütler bulunmaktadır. Söz konusu ölçütlere baktığımızda, Uyuşmazlık yokluğu ölçütü (hasım yokluğu ölçütü), sübjektif hakkın yokluğu ölçütü ve re'sen harekete geçme ölçütüdür⁷¹. Söz konusu ölçütlerden birisine veya birkaçına giren işler, doktrindeki yazarlarca kabul edildiği üzere⁷² çekişmesiz yargı işleridir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ise, ilgililer arasında uyuşmazlık olmayan, ilgililerin ileri sürebileceği herhangi bir hakkın bulunmadığı ve hakim in re'sen harekete geçtiği durumlardan birine veya birkaçına giren işler, çekişmesiz yargı işleri olarak belirtilmiştir (HMK m. 382/I). Bu noktada konuyu daha iyi değerlendirebilmek amacıyla TTK m. 530'da düzenlenen fesih davası kapsamındaki kayıymlık tesisinin, medeni yargı içerisindeki konumunun çekişmesiz yargıya ilişkin

⁷⁰ Görgün ve diğerleri (n 51) 65; Aras (n 66) 25.

⁷¹ Kuru, Ders Kitabı (n 51) 709; Arslan ve diğerleri (n 51) 78; Görgün ve diğerleri (n 51) 65; Budak/(Karaslan) (n 52) 323; Atalı (n 66) 2113; Nitekim kanun koyucu da aynı ölçüleri benimsemiş olup ölçütleri HMK m. 382/I hükmü '*Çekişmesiz yargı, hukukun, mahkemelerce, aşağıdaki üç ölçütten birine veya birkaçına göre bu yargıya giren işlere uygulanmasıdır: a) İlgililer arasında uyuşmazlık olmayan hâller. b) İlgililerin, ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmadığı hâller. c) Hâkimin resen harekete geçtiği hâller.*' şeklinde düzenlemiştir. Medeni usul doktrininde yukarıda ifade ettiğimiz çekişmesiz yargının belirlenmesi noktasında üç temel ölçüt kullanılmakla birlikte doktrindeki bazı yazarlarca söz konusu üç ölçütten başka 'inşai-önleyici etki ölçütü'nün de var olduğu savunulmaktadır. Ölçüte göre özel hukuk ilişkilerinin yeni şekiller alması, tesisi, değiştirme ve kaldırılmasında ve bu hukuki ilişkilere henüz vaki olmamış ve fakat gelecekte meydana gelmesi muhtemel tecavüzlerin önlenmesi durumları da çekişmesiz yargı işi olarak sayılmaktadır. Örneğin mirasçılık belgesinin verilmesi (TMK m. 598) veya adın değiştirilmesi (TMK m. 27) gibi durumlar da 'inşai-önleyici etki ölçütü'ne göre çekişmesiz yargı işi sayılmaktadır (Budak/(Karaslan) (n 52) 323; Aras (n 66) 30); Ancak söz konusu ölçüte, çalışma konumuzla doğrudan bir ilgisinin bulunmaması ve konunun da uzamaması sebebiyle çalışma konumuzda yer verilmemektedir. Çekişmesiz yargı işlerindeki ölçütler konusunda detaylı bilgi için bkz. Aras 24-30.

⁷² Kuru, Nizasız Kaza (n 66) 16 vd.; Kuru, Ders Kitabı (n 51) 709; Atalı (n 66) 2113; Aras (n 66) 26; Çekişmesiz yargıyı çekişmeli yargıdan ayıracak gerçek bir kıtasın bulunmadığı konusunda görüş için bkz. Kuru, Nizasız Kaza (n 66) 11.

ölçütlerin kullanılması suretiyle incelenmesinde yarar vardır⁷³.

2. Çekişmesiz Yargıya İlişkin Ölçütler

a. Uyuşmazlık ve Hasım Yokluğu Ölçütü

Çekişmesiz yargıya ilişkin ilk ölçüt, uyuşmazlık ve hasım yokluğu ölçütüdür⁷⁴. Bu noktada önemle ifade etmek gerekir ki, medeni usul doktrininde “*uyuşmazlık yokluğu ölçütü*” ile “*hasım yokluğu ölçütü*”, aynı manaya gelmekte olup söz konusu ölçüt uyarınca çekişmesiz yargıda kural olarak bir uyuşmazlık bulunmamaktadır⁷⁵. Ölçüt uyarınca somut olayda bir uyuşmazlığın bulunmaması sebebiyle talep eden tarafın karşısında karşı bir taraf da bulunmamaktadır. Bu itibarla, çekişmesiz yargıda “taraf” kavramı yerine “ilgili” kavramı bulunmaktadır.

Çekişmeli yargı kapsamında iddia ve karşı bir iddianın bulunmasıyla ortada bir ihtilaf, iki taraf ve dava vardır⁷⁶. Dava konusunu meydana getiren uyuşmazlık bu iki taraf arasında bulunmaktadır. Ancak çekişmesiz yargıda bir dava bulunmamakta olup birbirlerine karşı farklı taleplerde bulunan iki taraf da bulunmamaktadır. Dolayısıyla çekişmesiz yargıda karşı taraf bulunmadığından

⁷³ Söz konusu ölçütler, kanımızca çalışma konumuzun teorik önemi yanında pratik önemi de haiz olduğunu göstermektedir. Gerçekten de örneğin fesih davası kapsamında tesis edilen yönetim kayımlığı yargılamasının, ‘re’sen harekete geçme ölçütü’ uyarınca çekişmesiz yargıda olduğunun kabulü halinde kayımlığı tesis edecek mahkemenin re’sen harekete geçme durumu söz konusu olmaktadır. Benzer bir durum, çekişmesiz yargıdaki hâkimin rol ve ödevlerinde de kendisini göstermektedir. Bu itibarla, yine çalışma konumuzu çekişmesiz yargı içerisinde kabul ettiğimiz zaman, çekişmeli yargıdan farklı şekilde, mahkemenin takdir hakkı, re’sen araştırma ilkesinin uygulanmasının bir neticesi olarak daha geniş olacaktır (Aynı yönde Aras (n 66) 79). Dolayısıyla başta çalışma konumuz olan fesih davasındaki yönetim kayımlığı tesisi olmak üzere, bir yargılamanın çekişmeli mi yoksa çekişmesiz yargı kapsamında mı olduğunun teorik olduğu kadar pratik önemi de bulunmaktadır.

⁷⁴ Kuru, Nizasız Kaza (n 66) 20; Kuru, Ders Kitabı (n 51) 708-709; Atalı (n 66) 2114; Aras (n 66) 27.

⁷⁵ Kuru, Nizasız Kaza (n 66) 20; Atalı (n 66) 2114.

⁷⁶ Kuru, Nizasız Kaza (n 66) 27; Kuru, Ders Kitabı (n 51) 708; Aras (n 66) 27.

tek taraflı bir yargılama söz konusudur⁷⁷. Bu noktada önemle ifade etmek gerekir ki, çekişmesiz yargı denildiğinde mutlak anlamda bir “çekişmesizlik” anlaşılmamalıdır. Zira yargılama sürecinde “ilgili”ler, birbirlerinden farklı şekilde iddia ve istemlerde bulunabilecekleri gibi ilgililerin tamamının aynı iddia ve istem birliği içerisinde olmaları da mümkündür. Çekişmesiz yargıda bir uyuşmazlık meydana geldiğinde, uyuşmazlık, ilgililerden birisinin veya birkaçının doğrudan subjektif hakkına yönelik olmayacağı gibi, ilgililerin aynı konuda görüş ve talep birliği içinde olmaları da hakimiyi bağlamayacaktır⁷⁸. Diğer bir deyişle, çekişmesiz yargıdaki “uyuşmazlık” kavramı, çekişmeli yargıdaki gibi iki taraf arasında bulunan bir “uyuşmazlık” kavramı ile aynı değildir⁷⁹.

Çalışma konumuza esas teşkil eden fesih davasını ve fesih davası kapsamında tesis edilen yönetim kayyımlığını, uyuşmazlık ve hasım yokluğu ölçütü kapsamında değerlendirdiğimizde yukarıda da belirttiğimiz gibi fesih davası, inşai nitelikte bir davadır ve mahkemenin bu dava sonucunda vereceği fesih kararı da ileriye doğru (*ex nunc*) etki hükmü doğuran bir karardır. Anonim şirket de mahkemenin vereceği bu inşai karar ile feshedilir.

Fesih davasında pay sahipleri, şirket alacaklıları ve Ticaret Bakanlığı, “davacı” sıfatını haiz iken davalı da anonim şirkettir⁸⁰. Bu itibarla, fesih davasında hem uyuşmazlık hem de hasım bulunmakta olup dava, çekişmesiz yargı kapsamında değerlendirilmemektedir. Bu itibarla, geçici hukuki koruma niteliğindeki anonim şirkete yönetim kayyımlığı tesisi de nihai hukuki koruma olan fesih davasına bağlı olup kanımızca HMK m. 390/I hükmü, yönetim kayyımlığı tesisi bakımından geçerli olacaktır. Buna göre TTK m. 530 uyarınca açılacak şirketin organ eksikliği nedeniyle açılacak fesih davasında davacı, yönetim kayyımlığı

⁷⁷ Aras (n 66) 27.

⁷⁸ Aras (n 66) 27.

⁷⁹ Aras (n 66) 28.

⁸⁰ Soykan (n 4) 258.

tesisini, dava açılması öncesi esas hakkında yetkili olan asliye ticaret mahkemesinden⁸¹ ve dava açıldıktan sonra asıl davanın görüldüğü asliye ticaret mahkemesinden “anonim şirketi” hasım göstermek ve uyuşmazlığı ifade etmek kaydıyla talep edecektir. Diğer bir ifade ile yönetim kayımlığı tesisi talebinde de davacı, hasım gösterecek ve uyuşmazlığı dilekçesinde belirtecektir. Nitekim,

⁸¹ Kanun koyucu, şirketler hukukuna özgü geçici hukuki korumalarla ilgili özel bir görev düzenlemesi yapmamıştır. Bu noktada yukarıda da ifade ettiğimiz gibi şirketler hukukuna özgü geçici hukuki korumalarda boşluk bulunan hallerde uygulanacak HMK hükümlerinde de (özellikle ihtiyati tedbir hükümlerinde) özel bir görev düzenlemesi olup olmadığına bakılması gerekir. İhtiyati tedbir, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir (HMK m. 390/I). Dolayısıyla davanın esas bakımından hangi mahkeme görevli ise, kayımlık tesisi de o mahkemeden istenecek olup vesayet makamı da söz konusu mahkeme olacaktır. Buna göre fesih davası kapsamında anonim şirketlerde kayımlığın tesis edilmesi veya kayyım atanmasında görevli mahkeme asliye ticaret mahkemeleridir. Gerek doktrinindeki baskın görüş (Konu hakkında bkz. Çamoğlu (n 7) 25; İzmirli (n 7) 130; Dural (n 10) 142; Soykan (n 4) 271-272; Şener Ortaklıklar (n 7) 352; Türkoğlu (n 5) 144-145; Yılmaz S, (n 51) 141; Güralp (n 7) 22; Can (n 4) 95) ve gerekse de Yargıtay’ın istikrar kazanmış uygulaması da bu yöndedir (Konu hakkında örnek Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 11 HD, E 1983/3378 K 1983/3517, 5.7.1983 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 1988/65 K 1988/3848, 10.6.1988 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 1996/1825 K 1996/1919, 21.3.1996 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 2003/5621 K 2003/6912, 26.6.2003 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 11 HD, E 2014/16994 K 2015/5010, 09.04.2015 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023); Yargıtay 23 HD, E 2015/3811 K 2016/22, 11.1.2016 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023). Benzer bir durum yetkili mahkeme konusunda geçerlidir. Buna göre anonim şirketteki kayımlık tesisi veya kayyım atanmasına ilişkin görevli mahkeme konusunda olduğu gibi yetkili mahkeme konusunda da doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple kanımızca HMK m. 390/I hükmü, yetkili mahkeme konusunda da geçerli olacaktır. TTK m. 530 uyarınca açılacak şirketin, organ eksikliği nedeniyle fesih davasında şirkette kayımlık tesisi kararını vermeye yetkili mahkeme, şirketin merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. Aynı yönde örnek Yargıtay kararı için bkz. ‘Davacı organsız kalan davalı şirketin feshine, tasfiyeye sokulmasına ve tasfiye işlemlerini yürütmek üzere davalı şirkete bir tasfiye memuru atanması ile dava sonuçlanıncaya kadar şirkete kayyım tayinine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı şirketin merkez ikametgahının bağlı bulunduğu mahkemede dava açılması gereğine dayanılarak verilen yetkisizlik kararı hukuka uygundur.’ Yargıtay 11 HD, E 2005/4436 K 2006/5221, 4.5.2006 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023).

11. Hukuk Dairesi de 17.06.2019 tarihinde “*bu durumda şirket hasım gösterilmeden açılan bir davada şirkete kayyım atanması mümkün olmadığından davanın usul ve yasaya uygun bir şekilde açılmadığı, öte yandan, şirketin organsız kaldığı iddia edildiğine göre bu durumda TTK’nın 530. maddesi hükümlerinin uygulanması gerektiği...*” şeklinde verdiği kararda da fesih davasında yönetim kayyımlığı tesisinde “anonim şirket”in hasım olarak gösterilmesi gerektiğini ve kayyımlık tesisine ilişkin yargılamanın, TTK m. 530 hükümlerine tabi olduğunu açık bir şekilde ifade etmiştir.

Sonuç olarak, TTK m. 530 kapsamında açılan fesih davasında talep edilen yönetim kayyımlığı tesisinin yargılaması, çekişmesiz yargı ölçütlerinden “uyuşmazlık ve hasım yokluğu” ölçütüne uygun değildir.

b. Sübjektif Hakkın Yokluğu Ölçütü

Çekişmesiz yargıdaki bir diğer ölçüt de sübjektif hakkın yokluğu ölçütüdür⁸². Ölçüte göre çekişmesiz yargıda başvuruda bulunan kişinin, kural olarak sübjektif bir hakkı bulunmamaktadır.

Çekişmeli yargıda bir tarafın diğer taraftan bir hak talebi söz konusudur. Çekişmesiz yargıda ise bir başka kişi tarafından ihlal edilmiş bir sübjektif hak ve yine söz konusu sübjektif hakka yönelik koruma talebi mevcut değildir. Bu sebeple de şeklen ilgili olan herkes maddi ilgili değildir⁸³.

Ölçütü, fesih davası bakımından değerlendirdiğimizde TTK m. 530 uyarınca fesih davasını açmayı haiz olan kişilerin, anonim şirketin organlarının bulunmaması sebebiyle menfaatlerinin ihlal edildiği veya ihlal edilme riskine maruz kaldıkları için şirketin feshine ilişkin talepte bulundukları ve mahkeme aracılığıyla da sübjektif haklarını korumaya çalıştıkları görülmektedir. Nitekim

⁸²Kuru, Ders Kitabı (n 51) 708; Kuru, Nizasız Kaza (n 66) 33; Arslan ve diğerleri (n 51) 78; Atalı (n 66) 2116; Aras (n 66) 29.

⁸³ Arslan ve diğerleri (n 51) 78; Atalı (n 66) 2116; Aras (n 66) 29.

11. Hukuk Dairesi de 17.06.2019 tarihli kararında fesih davası kapsamında anonim şirkete tesisi talep edilen yönetim kayımlığına ilişkin İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi, “...ancak davacı tarafça anılan maddeye uygun olarak açılmış bir dava ve yapılmış bir istem de bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir” ifadelerini kullanarak onayladığı kararında da bu durumu haklı şekilde vurgulamıştır. Gerçekten de TTK m. 530 uyarınca davacı olmayı haiz kişiler, menfaatlerinin ihlal edildiği veya ihlal edilme riskiyle karşı karşıya kaldıkları için⁸⁴ fesih davasını açmakta ve

⁸⁴ Bu noktada kanımızca konunun daha iyi anlaşılması adına ‘sübjektif hak’ kavramını, TTK m. 530 kapsamında davacı sıfatını haiz kişiler ve dava süresince anonim şirkette tesis edilecek yönetim kayımlığı özelinde değerlendirmemizde yarar vardır. Bu itibarla davacı sıfatını haiz kişiler arasında öncelikli olarak karşımıza ‘pay sahipleri’ çıkmaktadır. Pay sahiplerinin genel geçer şekilde anonim şirketteki menfaatleri, ortağı oldukları anonim şirketin meşru menfaatleri ile çatışmayacak şekilde, mali ve sosyal pay sahipliği hakları ile beraber şirketten alınacak kâr payını en üst noktaya çıkaracak bütündür. Buna göre anonim şirketin uzun süreden beri yönetim organının bulunmaması veya genel kurulun toplanılamaması, pay sahiplerinin başta mali hakları olmak üzere pay sahipliğinden kaynaklı bütün haklarının etkileneceği anlamına gelmektedir. Pay sahiplerinin de söz konusu sübjektif haklarının etkileneceği düşüncesiyle TTK m. 530’da düzenlenen fesih davasını açma hakları bulunmaktadır. Aynı şekilde yargılama süresince de pay sahipleri tarafından anonim şirket için yönetim kayımlığı tesisi talepleri de yine pay sahiplerinin başta mali hakları (kâr payı gibi) olmak üzere pay sahipliği haklarının korunmasına hizmet etmektedir. TTK m. 530 kapsamında kanun koyucunun dava hakkı tanıdığı ikinci grup da şirket alacaklılarıdır. Zira şirket alacaklılarının yegâne amacı, anonim şirket ile gerçekleştirdikleri hukuki işlemler neticesinde doğmuş veya doğacak alacaklarını vadesinde tahsil edebilmektir. Ancak fesih davasına neden olan unsurların gerçekleşmesiyle şirket alacaklılarının da alacaklarını tam veya vadesinde alamama riski doğması, diğer bir ifade ile şirket alacaklılarının da söz konusu sübjektif haklarının etkileneceği düşüncesiyle, şirket alacaklılarının da TTK m. 530’da düzenlenen fesih davasını açma hakları bulunmaktadır. Aynı şekilde fesih davasının yargılaması kapsamında anonim şirkette tesis edilecek yönetim kayımlığı sayesinde şirket alacaklılarının, alacaklarını tam ve vadesinde şirketten tahsil edebileceği de unutulmamalıdır. TTK m. 530 hükmündeki son davacı sıfatını haiz grup da Ticaret Bakanlığıdır. ‘Devlet’in anonim şirket üzerindeki menfaatleri, şirketin ilgili mevzuata uygun şekilde devamlılığının sağlanması ve bu sayede ülke ekonomisine başta vergi, istihdam ve sosyal sorumluluk projeleri olmak üzere çeşitli sosyal ve mali yönlerden şirketin katkı sağlamasıdır. Ancak TTK m. 530’da düzenlenen seçimlik fesih nedenlerinden birisinin meydana gelmesiyle Devletin de menfaatleri etkilenecek ve Devletin de söz konusu menfaatlerini koruyabilmek, diğer bir ifade ile sübjektif haklarının etkileneceği düşüncesiyle Ticaret Bakanlığı aracılığıyla TTK m. 530’da

anonim şirkete yönetim kayımlığı tesisini talep etmektedirler.

c. Re'sen Harekete Geçme Ölçütü

Çekişmesiz yargıdaki son ölçüt de re'sen harekete geçme ölçütüdür. Ölçüte göre, çekişmesiz yargı işlerinin bazılarında hakim re'sen harekete geçebilir. Ancak çekişmeli yargıda, tasarruf ilkesi hakimdir, buna göre taraflar yargıya başvurup başvurumamakta serbesttir. Diğer bir deyişle çekişmeli yargıda mahkemenin re'sen bir davaya bakması mümkün değildir⁸⁵. Ancak çekişmeli yargıda da kamu yararının ön plana çıktığı bazı durumlarda Cumhuriyet Savcısının hukuk davası açma imkanının da bulunduğu unutulmamalıdır⁸⁶.

Anonim şirkette yönetim kayımlığı tesisine ilişkin geçici hukuki korumaya neden olan organ eksikliği sebebiyle fesih davasında davacı sıfatını haiz kişilerin, fesih davası açılması konusunda yargıya başvurup başvurumamakta serbest olduğu görülmektedir. Aynı durum, “*Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.*” biçimindeki TTK m. 530/II hükmü uyarınca fesih davası kapsamında talep edilebilecek yönetim kayımlığı tesisi için de geçerlidir⁸⁷. Dolayısıyla TTK sisteminde anonim şirkete kayıym atanması

düzenlenen fesih davasını açma hakkı vardır. Tıpkı pay sahipleri ve şirket alacaklılarında olduğu gibi dava süresince anonim şirkette tesis edilecek yönetim kayımlığı sayesinde de Devlet'in sübjektif hakları korunabilecektir. Sonuç olarak, fesih davasında davacı sıfatını haiz her bir aktörün fesih davasının açılması ve yargılama kapsamında anonim şirkette tesis edilecek yönetim kayımlığının talebi konusunda sübjektif hakkı bulunmaktadır.

⁸⁵ Arslan ve diğerleri (n 51) 78; Atalı (n 66) 2117; Aras (n 66) 29.

⁸⁶ Arslan ve diğerleri (n 51) 79.

⁸⁷ Soykan (n 4) 275; Önemle belirtelim ki hükmün lafzı ile gerekçesi arasında bir uyumsuzluk bulunmakta olup gerekçede hükmün lafzının tersi yönünde açıklamalar bulunmaktadır. Gerçekten TTK m. 530/II, alınabilecek tedbirlerin açıkça ‘talep üzerine’ olacağını ifade etmişken, gerekçede aynen ‘6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde yer alan ‘taraflardan birinin talebi üzerine’ hükmü, madde metninden çıkarılmıştır. Bunun sebebi, alınacak tedbirler hususunda mahkemenin takdir hakkının genişletilmesini sağlayarak, tarafların talebine gerek kalmaksızın, hâkimin gerekli görmesi halinde kayıym tayini gibi tedbirleri almasına imkân sağlamaktır.’ denilmektedir ki bu açıklamaların maddede düzenlenenin tam tersi olduğu açıktır. Aynı

için kural olarak bu yolda bir talepte bulunulması gerekecektir⁸⁸. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de bu durumu, 17.06.2019 tarihli kararındaki “*açılan huzurdaki davada vergi borcu bulunan dava dışı şirkete kayyım atanması talep edilmişse...*” şeklindeki ifadeyle anonim şirketteki kayyımlık tesisi yargılamasının ancak “bir talep” ile başlayabileceğinin altını çizmiştir. Sonuç olarak, fesih davası kapsamında anonim şirketteki yönetim kayyımlığı tesisi, tıpkı diğer ölçütlerde olduğu gibi, çekişmesiz yargının re’sen hareket etme ölçütüne uygun değildir.

3. Konunun HMK m. 382 Hükmü Kapsamında Değerlendirilmesi

Gerek istikrar kazanmış Yargıtay kararlarının gerekse de fesih davası kapsamında

yönde bkz. Kendigelen (n 23) 639.

⁸⁸ Aynı yönde Soykan (n 4) 276; Yılmaz S, (n 51) 142; Türkoğlu (n 5) 145; Şener de konuyu, her ne kadar limited şirket kapsamında ‘*mahkemenin re’sen, herhangi bir talep olmaksızın, limited ortaklığa kayyım atanması olanaklı değildir*’ şeklinde değerlendirmektedir (Oruç Hami Şener, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku (Seçkin Yayıncılık 2017) 959). Aksi yönde bkz. Bozkurt (n 24) 297; Güralp (n 7) 25; Kılıç (n 61) 339; Aksi yönde Yargıtay kararı için bkz. ‘*Davalı ... şirket temsilcisi sıfatıyla verdiği 30...2014 tarihli dilekçesi ile davacı şirket adına açılan davadan feragat ettiğini bildirmiştir. Karşı taraf vekili ise 30...2014 tarihli duruşmada ve 09.04.2015 tarihli dilekçesinde davalı ...’nin davacı şirket adına açılan davadan feragatının geçersiz olduğunu belirtmiştir. Bir şirket müdürü iradesiyle şirket adına söz konusu taşınmaz satışının muvazalı olduğu iddiasıyla dava açılırken diğer bir şirket müdürü tarafından bu davadan feragat edilmiştir. Böylece davacı şirketi tek başına temsile yetkili müdürler arasında davanın sürdürülüp sürdürülmemesi konusunda görüş ayrılığı oluşmuş bulunmaktadır. Bu durumda somut olayın özellikleri ve menfaat çatışması sonucu doğuran hallerde davacı şirketin temsili konusundaki ilkeler dikkate alınarak davacı şirkete kayyım tayin edildikten sonra davacı şirket adına açılan dava yönünden bozma ilamında işaret edilen hususlar nazara alınmak suretiyle işin esasının incelenip sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken bu şekilde davacı şirket adına açılan davadan feragat edilemeyeceği nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*’ Yargıtay 11 HD, E 2016/10385 K 2016/8877, 01.12.2016 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Son Erişim Tarihi: 25.04.2023). Karardan da görüleceği üzere Yargıtay, tarafların herhangi bir talebi olmaksızın mahkemece şirkete, kayyım tesisi edilmesi gerektiğini içtihat etmektedir. Oysa ki, yukarıda da ifade edildiği üzere tıpkı kayyımlık tesisine ilişkin diğer davalarda olduğu gibi fesih davasına bakan mahkeme de kayyımlık tesisiyle ilgili taleple bağlılık ilkesine tabidir. Bu sebeple kanımızca 11. Hukuk Dairesinin, ‘re’sen kayyımlık tesisi’ne ilişkin işbu kararı yerinde değildir.

anonim şirketteki yönetim kayyımlığı tesisine ilişkin yargılamanın çekişmesiz yargı kapsamında değerlendirilmesini savunan doktrindeki yazarların görüşlerinin temeli, “Çekişmesiz yargı işleri”nin sayıldığı HMK m. 382 hükmü içerisinde “vesayet işleri”nin de sayılmış olmasıdır. Bu itibarla, konuyu HMK m. 382 kapsamında değerlendirdiğimizde, kanımızca anonim şirkette kayyımlık tesisinin, maddi hukuk bakımından temeli (örneğin kayyımın görevleri, hak ve borçları konuları gibi) TMK ve TBK hükümleri olsa da fesih davası kapsamında anonim şirketteki yönetim kayyımlığı tesisinin, TMK kapsamındaki gerçek kişilere tesis edilen kayyımlıktan farklı olduğu unutulmamalıdır. Buna ek olarak, her ne kadar “HMK m. 382” hükmü, sınırlı sayı ilkesiyle düzenlenmemiş olsa da ⁸⁹ HMK m. 382’nin “e) Ticaret hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:” başlıklı “e” bölümünde anonim şirkette kayyımlık tesisine ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı da unutulmamalıdır. Bu tespit, 11. Hukuk Dairesinin, 17.06.2019 tarihli kararında da *“dava dışı şirkete kayyım atanması talep edilmişse de, anonim şirkete kayyım tayininin HMK’nın “Çekişmesiz Yargı İşleri” başlığını taşıyan 382. maddesinde ticaret hukukuna ilişkin bir çekişmesiz yargı işi olarak zikredilmediği”* şeklinde haklı olarak yer bulmuştur. Dolayısıyla gerek istikrar kazanmış Yargıtay uygulamasının gerekse de doktrindeki yazarların, *“fesih davası kapsamında anonim şirkette tesis edilen yönetim kayyımlığına ilişkin yargılama çekişmesiz yargı kapsamındadır”* şeklindeki karar ve görüşlerini *“HMK m. 382’nin ikinci fıkrasının “b” numaralı bendinin 19. bölümünde “vesayet işleri”nin sayılmış olması sebebiyle anonim şirketteki kayyımlık tesisi de çekişmesiz yargı kapsamındadır”* şeklinde gerekçelendirmeleri kanımızca yerinde değildir⁹⁰.

⁸⁹ HMK m. 382’de sayılan çekişmesiz yargı işlerinin ‘sınırlı sayıda olmadığı’ yönündeki görüş için bkz. Arslan ve diğerleri (n 51) 79; Görgün ve diğerleri (n 51) 65; Atalı (n 66) 2114; Aras (n 66) 31.

⁹⁰ Benzer şekilde Yılmaz da *‘Kural olarak vasi ve kayyım tayinine ilişkin, re’sen veya istek üzerine sulh hukuk mahkemesinde açılan davalar hasımsız açılmak ve verilen kararların*

SONUÇ

Medeni yargı sınırları dahilindeki bir yargılamanın, çekişmeli yargı kapsamında mı yoksa çekişmesiz yargı kapsamında mı değerlendirileceği sorusunun cevabının, teorik önemi olduğu kadar pratik önemi de bulunmaktadır. Gerçekten de çalışmamıza esas teşkil eden dava olan anonim şirketin organ eksikliği sebebiyle feshi davası tesis edilen yönetim kayyımlığı yargılamasının, “re’sen harekete geçme ölçütü” uyarınca çekişmesiz yargı dahilinde olduğunun kabulü halinde kayyımlığı tesis edecek mahkemenin re’sen harekete geçme durumu söz konusu olmaktadır. Benzer bir durum, çekişmesiz yargıdaki hâkimin rol ve ödevlerinde de kendisini göstermektedir. Çalışma konumuzu çekişmesiz yargı içerisinde kabul ettiğimiz zaman, çekişmeli yargıdan farklı olarak, hâkimin takdir hakkı, re’sen araştırma ilkesinin uygulanmasının bir sonucu olarak daha geniş olacaktır. Bu itibarla organ eksikliği sebebiyle fesih davası kapsamında anonim şirkete tesis edilecek yönetim kayyımlığı yargılamasının, medeni yargının hangi alt alanında olduğu sorusunun cevabının verilmesi söz konusu dava ve yönetim kayyımlığı yargılaması bakımından büyük önemi haizdir.

Gerek istikrar kazanmış Yargıtay uygulaması gerekse de doktrindeki bir grup yazar tarafından yıllardır TTK m. 530 uyarınca açılan fesih davası kapsamında anonim şirkete tesis edilen yönetim kayyımlığına ilişkin yargılamanın, gerçek kişilere tesis edilen yönetim kayyımlığı ile aynı kefiye konulmak suretiyle “çekişmesiz yargı” kapsamında olduğuna ilişkin kararlar verilmiş ve görüşler bildirilmektedir. Bu noktada 11. Hukuk Dairesi, 17.6.2019 tarihinde konu hakkında verdiği kararda aynı konuda önceki tarihlerde verdiği kararlarda değinmediği husus ve ölçütlere değinmişse de söz konusu karar, “münferit”

temyizi kabil olmamakla birlikte anonim şirketlerle ilgili kayyım tayinine ilişkin davalar için bu genel kural kendiliğinden uygulanmamalıdır. Esasen vasi ve kayyım hakkında genel hükümlerle anonim şirkete kayyım atanması farklılık göstermektedir ve amaçları farklıdır’ şeklinde görüş bildirmiştir (Yılmaz S, (n 51) 142).

nitelikte ve bir “hatır kararı” olarak kalmış olup aynı daire söz konusu tarihten sonra verilen kararlarda da istikrar kazanmış görüşü yönünde kararlar vermeye devam etmektedir. Bu itibarla organ eksikliği nedeniyle fesih davasındaki anonim şirkete yönetim kayyımlığı tesisi yargılamasını, çekişmesiz yargıya ilişkin ölçütlerin tornasına soktuğumuzda karşımıza öncelikle uyuşmazlık ve hasım yokluğu ölçütü çıkmaktadır. Çalışma konumuz kapsamındaki dava olan TTK m. 530 uyarınca fesih davasını ve dava kapsamında tesis edilen yönetim kayyımlığını, uyuşmazlık ve hasım yokluğu ölçütü kapsamında değerlendirdiğimizde fesih davası, inşai nitelikte bir dava olup davacılar, pay sahipleri, şirket alacaklıları ve Ticaret Bakanlığı iken davalı, anonim şirkettir. Dolayısıyla fesih davasında hem uyuşmazlık hem de hasım bulunmakta olup dava, çekişmeli yargı alanındadır. Bu itibarla, “şirketler hukukuna özgü” bir geçici hukuki koruma niteliğindeki anonim şirkete yönetim kayyımlığı tesisi de nihai hukuki koruma olan fesih davasına bağlı olup HMK m. 390/I hükmü, yönetim kayyımlığı tesisi bakımından geçerli olacaktır. Buna göre TTK m. 530 uyarınca organ eksikliği nedeniyle açılacak fesih davasında davacı, yönetim kayyımlığı tesisini, dava açılmadan önce esas hakkında yetkili olan asliye ticaret mahkemesinden ve dava açıldıktan sonra da asıl davanın görüldüğü asliye ticaret mahkemesinden “anonim şirketi” hasım göstermek ve uyuşmazlığı ifade etmek kaydıyla talep edecektir. Diğer bir ifade ile yönetim kayyımlığı tesisi talebinde de davacı hasım gösterecek ve uyuşmazlığı dilekçesinde belirtecektir. Nitekim, 11. Hukuk Dairesi de 17.06.2019 tarihli kararında da fesih davası kapsamında yönetim kayyımlığı tesisine ilişkin taleplerde “anonim şirket”in hasım olarak gösterilmesi gerektiğini ve kayyımlık tesisine ilişkin yargılamanın, TTK m. 530 hükümlerine tabi olduğunu açık bir şekilde ifade etmiştir. Dolayısıyla TTK m. 530 kapsamında açılan fesih davasında talep edilen yönetim kayyımlığı tesisinin yargılaması, çekişmesiz yargı ölçütlerinden “uyuşmazlık ve hasım yokluğu” ölçütüne uygun değildir.

Çekişmesiz yargıdaki bir diğer ölçüt de sübjektif hakkın yokluğu ölçütüdür. Ölçütü, fesih davası bakımından değerlendirdiğimizde TTK m. 530 uyarınca fesih davasını açmayı haiz olan kişiler, anonim şirketin organlarının bulunmaması sebebiyle menfaatlerinin ihlal edildiği veya ihlal edilme riskine maruz kaldıkları için şirketin feshine ilişkin talepte bulunmakta ve mahkeme aracılığıyla da sübjektif hakkını korumaya çalışmaktadırlar. Nitekim 11. Hukuk Dairesi 17.06.2019 tarihli ve fesih davası kapsamında anonim şirkete tesisi talep edilen yönetim kayımlığına ilişkin İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi'nin "...ancak davacı tarafça anılan maddeye uygun olarak açılmış bir dava ve yapılmış bir istem de bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir" şeklinde onayladığı kararında da bu durumu haklı şekilde vurgulamıştır. Gerçekten de TTK m. 530 uyarınca davacı olmayı haiz kişiler, menfaatlerinin ihlal edildiği veya ihlal edilme riskiyle karşı karşıya kaldıkları için fesih davasını açmakta ve anonim şirkete yönetim kayımlığı tesisini talep etmektedirler. Dolayısıyla anonim şirkete yönetim kayımlığı tesisine ilişkin yargılamaya ikinci çekişmesiz yargı ölçütü olan "sübjektif hakkın yokluğu ölçütü" de uygun değildir.

Çekişmesiz yargıdaki son ölçüt, re'sen harekete geçme ölçütüdür. Anonim şirkette yönetim kayımlığı tesisine ilişkin geçici hukuki korumaya neden olan bir davada, davacının, TTK m. 530 uyarınca fesih davası açılması konusunda yargıya başvurup başvurmamakta serbest olduğu görülmektedir. Aynı durumun, "Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir." biçimindeki TTK m. 530/II hükmü uyarınca fesih davası kapsamında talep edilebilecek yönetim kayımlığı tesisi için de geçerli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla TTK sisteminde anonim şirkete kayımlık tesisi için kural olarak bu yolda bir talepte bulunulması gerekecektir-. Diğer bir ifade ile fesih davası kapsamında anonim şirketteki yönetim kayımlığı tesisi, re'sen hareket etme ölçütüne de uygun değildir.

Söz konusu ölçütler yanında konuyu, HMK m. 382 kapsamında değerlendirdiğimizde, kanımızca anonim şirkette kayyımlık tesisinin, maddi hukuk bakımından temeli (örneğin kayyımın görevleri, hak ve borçları konuları gibi) TMK ve TBK hükümleri olsa da fesih davası kapsamında anonim şirketteki yönetim kayyımlığı tesisinin, TMK kapsamındaki gerçek kişilere tesis edilen kayyımlıktan farklı olduğu unutulmamalıdır. Buna ek olarak, “HMK m. 382 hükmü sınırlı sayı ilkesiyle düzenlenmemiş olsa da HMK m. 382’nin “e) Ticaret hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:” başlıklı “e” bölümünde anonim şirkette kayyımlık tesisine ilişkin herhangi bir düzenlemenin de bulunmadığı unutulmamalıdır.

Sonuç olarak, TTK m. 530 uyarınca açılan fesih davasındaki anonim şirkete yönetim kayyımlığı tesisine ilişkin yargılamanın, çekişmesiz yargının hiçbir ölçütüne uygun olmaması, HMK m. 382’de düzenlenen gerçek kişilere tesis edilen kayyımlıktan farklı olması ve HMK m. 382’nin “e) Ticaret hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:” başlıklı “e” bölümünde anonim şirkette kayyımlık tesisine ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmaması sebepleriyle çekişmeli yargı kapsamında değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Akıntürk T ve Ateş D, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, C.II (19. Baskı, Beta Basım Yayın 2016).

Akıpek J, Akıntürk T ve Ateş D, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku C.I (12. Baskı, Beta Basım Yayın 2015).

Akünel T, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler (Filiz Kitabevi 1988).

Alışkan M, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları (Legal Yayıncılık 2007).

Altaş S, “Anonim Şirkete TTK ve TMK Uyarınca Kayyım Atanması” (2016) 11

(117) Terazi Hukuk Dergisi 52, 57.

Aras A, Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü (Yetkin Yayınları 2017).

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, Medeni Usul Hukuku (7. Baskı, Yetkin Yayınları 2021).

Arsanlı H, Anonim Şirketler Anonim Şirketin Hesapları-Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi C. IV-V (Fakülteler Matbaası 1961).

Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (Yetkin Yayınları 2018).

Atalı, M, ‘Çekişmesiz Yargı’, iç Hakan Pekcanıtez ve diğerleri (edr), Pekcanıtez Medeni Usul Hukuku C.III (15. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık 2017).

Ayoğlu T, ‘Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi’, (2013) (2) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Oğuz İmregüne’e Saygı Sempozyumu 219-252.

Battal A, ‘Kayyum Denetimindeki Anonim Şirketin Yönetimi’, (2016) 2 (1) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi 23, 31.

Bilgili F ve Demirkapı E, Şirketler Hukuku (Dora Basım Yayın 2013).

Bozkurt T, ‘Yönetimsel Yetersizlikler Nedeni ile Anonim Şirketlere TMK m. 427/4 Gereğince Yönetim Kayyımı Atanması Sorunsal’, iç Havva Karagöz ve diğerleri (edr), Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Oniki Levha Yayıncılık 2021).

Budak AC ve Karaaslan V, Medeni Usul Hukuku (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2018).

Budak AC, ‘Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı’, (Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı IV 2006).

Can M, Anonim Şirketlerde Zorunlu Organ Eksikliğinin Sonucu Olarak Fesih Davası (TTK m. 530) (Oniki Levha Yayıncılık 2020).

Çamoğlu E, ‘Anonim Ortaklığa Yönetim Kayyımı Atanması’ (2017) 91 (5) İstanbul Barosu Dergisi 15, 29.

Dinç S, ‘6102 Sayılı Kanun’a Göre Anonim Şirketlerde Sona Erme’, (2016) (2) Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 223-248.

Dural A, ‘Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi ve Hukuki Sonuçları’ (Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2005).

Dural M ve Ögüz T ve Gümüş MA, Türk Özel Hukuku: Aile Hukuku C.III (Filiz Kitabevi 2019).

Egger A, Aile Hukuku Üçüncü Kısım Vesayet, Volf Çernis (çev) (Yeni Cezaevi Matbaası 1952).

Erişir E, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri (Oniki Levha Yayıncılık 2013).

Feyzioğlu FN, Aile hukuku (Filiz Kitabevi 1986).

Görgün Ş ve diğerleri, Medeni Usul Hukuku (7. Baskı, Yetkin Yayınları 2018).

Gültekin Günaydın B, Anonim Şirkette Zorunlu Organ Eksikliğine Dayanan Fesih Davası (Beta Basım Yayın 2012).

Gümüş MA, Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık (Vedat Kitapçılık 2006).

Güralp AG, ‘Anonim Şirkette Kayyım’, (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2005).

İmregün O, Anonim Ortaklıklar (Kutulmuş Matbaası 1968).

İzmirli Y, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi

ve Hukuki Sonuçları (Nobel Yayın Dağıtım 2001).

Kale İE, ‘Şirketler Hukukunda Çekişmesiz Yargı İşleri’ (Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019).

Kendigelen A, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler (3. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık 2016).

Kılıç AH, ‘Anonim Şirketin Temsili’ (Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2021).

Kılıçoğlu A, Aile Hukuku (2. Baskı, Turhan Kitabevi 2016).

Köprülü B ve Kaneti S, Aile Hukuku (İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3388 1986).

Kuru B, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı (Legal Yayınevi 2015). (Ders Kitabı)

Kuru B, Nizasız Kaza (Ajans Türk Matbaası 1961). (Nizasız Kaza)

Moroğlu E, ‘Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih’, Makaleler (Oniki Levha Yayıncılık 2010). (Azınlık)

Moroğlu E, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü (8. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık 2017). (Hükümsüzlük)

Mustafa D ve Tufan Ö, Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku (C.II, Filiz Kitabevi 2019)

Oğuzman K, Seliçi Ö ve Oktay Özdemir S, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler) (10. Baskı, Filiz Kitabevi 2010).

Oğuzoğlu C, Medeni Hukuk, C.II (5. Baskı, Yeni Desen Matbaası 1963).

Özekes M, ‘Geçici Hukuki Koruma’ iç Hakan Pekcanitez ve diğerleri (edr), Pekcanitez Medeni Usul Hukuku C.III (15. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017).

Özsunay E, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler (5. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2443 1982).

Öztan B, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organ Fiillerinden Doğan Sorumluluk (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 272 1970). (Organ)

Öztan B, Tüzel Kişiler (Ders Notları) (Turhan Kitabevi 1994). (Tüzel Kişi)

Poroy, R, Tekinalp Ü ve Çamoğlu E, Ortaklıklar Hukuku I, (13. Baskı, Vedat Kitapçılık 2014).

Sanem Y, Sermaye Şirketlerinde (Anonim ve Limited Şirketlerde) Geçici Hukuki Korumalar (İhtiyati Tedbirler) (Güncel Yayınevi 2004).

Sevi AM, ‘Anonim Ortaklık Organlarında Kilitlenme Hali ve Hukuki Çözüm Yolları’, iç Havva Karagöz, Ed. Beril Özcanlı ve Ed. Seda Palanduz (edr), Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Oniki Levha Yayıncılık 2021).

Soykan İC, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu (Oniki Levha Yayıncılık 2012).

Sulu M, Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı (Oniki Levha Yayıncılık 2019).

Şener OH, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı (Seçkin Yayıncılık 2012). (Ortaklıklar Hukuku)

Şener OH, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku (Seçkin Yayıncılık 2017) (Limited Ortaklıklar)

Şener OH, Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020). (Yeni TTK)

Tanrıver S, Medeni Usul Hukuku C.II (Yetkin Yayınları 2022).

Taşdelen O, ‘Çelişkili Yargı Kararlarının Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Değerlendirilmesi’, (2016) 1 (7) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 987-1024.

Türkoğlu F, ‘Anonim Ortaklıklarda Organ Boşluğu Ve Ortaklığa Kayyım Atanması’, (2010) (2) Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 127,149.

Üstündağ S, İhtiyati Tedbirler (Fakülteler Matbaası 1981).

Yıldız Ş, Hukuki Mütalaalar-4 (Oniki Levha Yayıncılık 2020). (Mütalaa)

Yıldız, Ş, ‘Sermaye Şirketlerine Yönetim Kayyımı Atanmasını Gerektiren Haller’, (2017) 2 (32) İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 95, 106. (Yönetim)

Yılmaz E, Hukuk Sözlüğü (Yetkin Yayınları 1996). (Sözlük)

Yılmaz, E, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri C.I (Yetkin Yayınları 2005). (Tedbir)

İNTERNET KAYNAKLARI

<<https://www.lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>>

<<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/>>

<<https://www.islamansiklopedisi.org.tr>>

<<https://www.sozluk.gov.tr>>